

ВЫИДАШ

Борддо
Борддо

В Ы Л П А Ш

Б О Р Д Ж А
В О Л А С
(КЫВБУР ЧУКӨР)

КОМИ ГОСИЗДАТ
СЫКТЫВКАР
1 9 3 2

Выль Паш. Крылатые годы

Обложка худ. В. Полякова

Тир. 3500 экз. Зак. № 6214.

Перяд. № издания 9.

Упол. Облита № А-240.

Редактор М. Доронин.

Тех. ред. В. Сосний.

Сдано в набор 3/II-1932 г. Сдано в печать 10/II-1932

Типография Коми ГИЗ-а, Сыктывкар, Коммун., 1.

БОРҶА ВОҶАС

(13-д ОКҶАБРЛЫ)

Зым!
Гым!
Јірк!
Тарр!
Кыптöма оікт.
Кыптöма кар.
Кыптöма мырсылөн мір!
Öзјöма вір.
Јіралö
Мез тышкын
Луд,
Свеп,
Јаг...
Шеныштис Октабр

Зым!
Гым!
Јірк!
Тарр!
Кыптöма оікт.
Кыптöма кар.
Чурвизö штык
Віт мільон амд.

Вым мiҗан дае,
Тöдае мед враг:
Жугöдам пае!—
Таҗ щöктö кад.

Гöрисны снарадөн му—
Кодҗисны суре лыда гу:
Колчаклы,
Врангеллы,
Быдөнлы,
Код вöли враг...
Таҗ щöктис кад.

Зым!
Гым!
Җирк!
Тарр!
Кыптöма оiкт.
Кыптöма кар.
Кыптöма
Кад вöсна тыщкö...
Олöмыс чiскö...
Öзjöдам!
Öзjöдам ми
Göd щынөн пöдлөм пöе би.
Öзjöдам уҗ!
Уҗалые!
Сосҗастö пуж!

.....
Җиркмуни уҗын jон гер.
Уҗалыю пет!

Ушлы кі ост...
Выь шудтö асавд те дор.

Зым!
Гым!
Јірк!
Тарр!
Кыптöма сикт.
Кыптöма кар.
Течны выь мiр..
— Јі-ір-рк!!!—
Кыптiс завод;
Зым!!!—
Чужiс гiгант.—
Код вöчö,
Код?..
Мiллонлöн выијöрыс тан.

Зым!
Гым!
Јірк!
Тарр!
Кыптöма сикт:
Кыптöма кар.
Кöрт,
Шом,
Нефө,
Вöр—
Чужтö тан
Вiтвоса план.
Быд кар—ударвиж!
Быд сикт—колхоз!

Ужалан жарлы
Сөкыд оз поп.
Оз!

Бордјаоо војас,
Бордја уж өд.
Выл кадыс којө
Выл жөзлыс рөд.
Гөрд знамја—
Міјан девіз!
Пуктам ми—
Бөрөйтөм із!

1930.

ЛЕНИНЛӨН МУ

(Октябрса революциялы 14 во тырбм куҗа)

Кылап!

Кыз вермана збој маршөн гримбдө
Квайтөд мујукөн!

Кыз вермана збој маршөн јуралө
Ленинлөн му...

Адҗап!

Кыз уна со заводлөн көрпусыс
Кымөрас шукө,

Кыз көртөн да бетонөн
Пошөма уна дас ју.

Врагјаскөд јон тышкып
Чужіс да быдміс
Удлөн страна.

Бын да турөбын
Том властным доріс јон вын!

Тажө јон выныс
Пасвартіс врагјасөс...

Ештис војна.

Лыјөбмыс чад шынсө вежіс
Фабрік-заводјаслөн шы.

Өні, со, Ужмуным јуғјалө.
Суре чута біөн.

Гігант-днєпростројлөн о́лөмыс,
Шөрвыныс тан;
Сійө сурс бисө о́зтөма
Сурс ударникјвс кіөн,—
Сетнө пунктөма
Збој көсјөм,
Төдөм
да большевик оам.

Со, кывзыо́ј
Кыз сурс пөлөс горөм
Муралө, жургө
Сталинградскөј
Тракторнөј
Ударнөј завод:

Талуи конвегјерыо
130-д трактор-нын ургө—
Тайө лыдпассө ваөн он кусөд,
Біөн он сот.

Магнитостројөн,
Кузьнецкстројөн,
Уклад кадө пырім.
Вітоо даскөкјамыс
Выл фабик-завод таво ем.
Кывзы, став мір!]
Ужмуын безработица бырі...
Пукөис вөвалытөм,
Адзывтөм,
Зумыя,
Ударнөј выл нем.

Уна сурс тракторөн
Отувја му выдö петим:
Выл кад вöсна тышкаоны
Кыптöма öкт.

1040 МТС

Ми тавö öктясö сетим,
Мед колхозясөн знамјамс
Быд öктын дöбалаис çик.

Жургы-жö, горав
Выл јöвöс дорыс
Ударнöј страна.

Збоја грывакыв
Мирöя адзывтöм,
Тöдлитöм öд!

Ми техника вöсна
Петимöј тышкö—
Паним война.

И татöни вермыöдн петасны
Большевик рöд.

Мед курксöны,
Ергöны—
Пышкыс и ортсыс пез врагјас,

Миллонјаслыс көсјöмсö көкөдур,
Нинöм оз чег.

Се, јургöны збој ужын заводјас,
Öктјас
да јарјас,—

Сижö збој удсö торкны
Мазмöм јöз враглы оз өет.

Сөкыд уж, мијанџс
Ньекор оз бөрынт,
Оз повзџд.
Быд вџчџм кџрт сџвџзын
Озјџ орџјысам пас.
Мевмџм страна
дорвыв коакџвјасџн кыпџџчџс, лџвџс,
Весалџ,
Бырџдџ
Медбџрја капџтал класс.
Кад вџсна тышкасџг,
Нъаргџм да шатлаџџм— врагјас.
Большевикјаслы
Путкылтны вермытџм крепџет
Оз еур.
Быдмџны
Пјавџлеткаџн чужтџм
Гџгантјаслџн радјас.
Кыпџџ-нын
Мџд пјавџлеткалџн јур.
Вџнтовкаџн врагјаскџд коџсаџлџм,
Кор щџџктџс кадыс;
Талун збџј ужвџынџн
Кџсаџны щџџктџ вџл кад.
Вџјмуным
Мунџ странаџа ударнџџ брџгадџнџд
Радџнџ...
Одјасџџ
Нџшта-на вџлџжык кыпџџџџс
Вџјаныџ отрад.

Выл мiр вöсна вермаван знамја

Мi кыпöдам вылö:

Сijö анамјанас

Петисны штурм вылö оиктыс i кар.

Квајтöд мујукöнлыс

Зумыда тувтчалöм

Став мiрыс кылö...

Кык нога оiнјасöн

Мi вылö зоргö мусар.

Јуралö дорсöмын

Муывы Октабрлөн

Ударнöј бригада.

Сылөн кувгöмыс вөрöдö,

Пыркjö став мiр.

Муывы робочöјјас

Та вылö зоргöны---радöе;

Врагјаслөн скöрысла быг петö вомöшныс,

Пучöма вiр.

1931.

ВЫЛ КАД, ВЫЛ МОГЈАС

(Ходырев сөргі).

О р а т о р і я

Ставөн. Муралан карјас. Выл кар!
Електричество југјалө јар.
Абу ошјыоём—збылмөмтор таи.
Ескаватор. Мотор. Комбаји.
Зумыд феррик. Турбина. Тросс.
Катерпиллер. Совхоз. Колхоз.
Воча план. ФЗУ. Автотор.
Селмашстрој. снєпрострој. Рабселкар.
Нефтлөн јенежлаң кыпалан гыд.
Пјавілетка. Коммуналөн гы.
План. Ударникјас. Сталь. Чугун.
Вынјөр зелөдим. Сөнјасным брун.
Голгө вөр-јагыс мільонөн кер.
Трөнгө ударниклөн піла да чер.
І ставыс тајө дорөма збој војтыр кіөк.

1-өд ворсыо. І ставыс тајө—

Ставөн. Міјан!

Рупор. „Мі вөвалытөи өдјасөн мунам социализмө!“

Ставөн (сылөны).

Пјавілетка појезд лебө,

Вічсө тујыслыо оз сор.

Лөбө, лебө, лебө, лебө, лебө...

Ылӧз јургӧ мунаг гор.
Ем збој план. Промфинплан.
Кадын план. Тыртам план.
Еј, бур воко, ужад ӧдтӧ пырт—
Промфинплантӧ ассыд тырт.

Кы в зӧј!

Виеталӧ Молотов јорт.

Рупор. „Пјатиметка којмӧд во пом кешлӧ-нин ми кык
кујимӧд јукӧн вылас тыртим вит васа план.
Сӧмын тајӧ мијанлы еша-на. Мијанлы колӧ
помӧз да гырысжык ӧдјасӧн тыртны пјати-
метканымӧс. Та вӧсна мијанлы ставнымлы
колӧ сетны кӧсјысӧм—таво помӧз тыртны
витваса план, збыл вылӧ олӧмӧ нуӧдны пјати-
метка нӧл воӧн“.

Ставӧн (ӧылӧны).

Паравозным воӧ, воӧ, воӧ—
Гӧгылјасыс зык да зык.

Вит во пысди, ми нӧл воӧн

Пјатиметка тыртам зик.

Ем збој план. Промфинплан.

Кадын план. Тыртам план.

Еј, бур вокој, ужад ӧдтӧ пырт—

Промфинплантӧ ассыд тырт.

1-д ворсы. Медым помӧз нуӧдны социализмӧн вер-
мӧмлыс туй:

Ставӧн. Стаминлыс квајт индӧд олӧмӧ оуј!

2-д ворсы. Зумыд радисӧн сувтамӧј ми...

3-д ворсы. ВКП(с)

Терид кӧсјысӧм сетим

4-д ворсы. Квајт индӧдтӧ пакодам кызи јар би,

Рупор.

„Оз поґ воґо терпїтны промышленостын робочоҗ вынлыс локтoм да муноm. Таҗo локторсыс медым мездысны, колo котырты ужалан дон мынтoмсo вылноґон да пoрты фабрїк-заводҗасын ужалыс робочoҗҗасoс сени дорвыв ужалыҗасoн“.

Ставоm.

Ужалан вынын текучестыд—враг. Уравнїловкапас вартны колo. Вылноґон ужавны щoктo вым кад да бурмoдны робочoҗлыс олоm.

2-д ворсыс.

Таҗo мoд мoг.

Рупор.

„Оз поґ воґо терпїтны проїзводствоын обезмїчка. Медым мездыoны таҗo локторсыс, колo вылноґон котырты ужсo, колo јуклыны да сувтoдавны вынсo сїҗї, медым робочoҗҗаслoн быд группа нуїс ответственност аслас уж вoсна, механїзмҗас вoсна, станокҗас вoсна, уж качество вoсна“.

Ставоm.

Бырoдам мї обезмїчка. Вылноґон котыртам уж. Самтoм уж медым ез лїчкы— Ужвынтo сувтoдны куж.

3-д ворсыс.

Таҗo коҗмoд мoг.

Рупор.

„Оз поґ колтчыны важ школыс петoм инженерно-технїческoҗ вын выло. Медым кыпoдны oнїҗа oдҗас да паскoдны проїзводство, робочoҗ классы колo лoбoдны асыс спеціалїстҗасoс“.

Ставõн. Техника вын вылõ Уж муным сõлиг.
Збој војтыр колõны течны выль мiр.
Med быд инженер пыщкын вõл
Робочõј класс сõлõмые вiр.
Тажõ нолõд мог.

4-d ворсые.
Рупор.

„Оз поъ важ моз чукõрõ лõдны став
возза специалiстјассõ да инженерно-тех-
ническõј вынос. Medым пыщкi бостны
вежсõм обстановкасõ, колõ вежны мiжан-
лые полiтeиканымõс да тõждыны се-
щõм специалiстјас да инженерно-техничес-
кõј вын вõсна, кодјас збыль вылõ-ын ке-
жисны робочõј класс ладорõ“.

Ставõн.

Вредительые другõс мi торјõдны кузам.
Те-кõ мiжанкõд—медвозõ лок.
Теныд мi отсалам олõмын, ужын,
Лоан те вермые класс котырлõн вок.
Тажõ витõд мог.

5-d ворсые.
Рупор.

„Оз поъ важногõн пыщкõсса накоп-
леньõ вылын бергõдчыны. Medым возõ
паскõдны промышленноет да оiктса ов-
мõс, колõ лõсõдны пыщкõсса накоплен-
нõјас бостан выль iсточникјас, бырõдны
безхоъајственност, сујны хозрасчет, чiн-
тыны асдон да кыпõдны промышленноет
пыщса накопленьõ“.

Ставõн.

Став верманторсõ кадылые бостам,
Medым нескытõн ужным сз чот.
Выл кадын—выль ногõн ужданы бостам:
Сујам да вынсõдам хозрасчет.

6-d ворсые.

Тажõ квяјтõд мог.

- Рупор. Тајо вым условјојаслөн тѳдчан луныс зев ыщыд, најо лѳсѳдѳны промышленостам вым обстановын.
- Ставѳн. Вым обстановкаын вымногѳн ужавым, вымногѳн вескѳдлыны.
- 1-d ворсыс. Олѳмыс муртавсѳ кѳртѳн. Орджысѳм—ужвынлѳн пас.
- 2-d ворсыс. Вѳсталѳј, кыѳи тѳ тыртад
- 2-3-d ворс.— Сталинѳн сѳтѳм наказ?
- 5-6-d ворс. Тајо квајт индѳдыс—вым кадлѳн быдыѳм.
- 1-2-d ворс. Бѳлшевикјаслѳн ломалан бѳ.
- 3-4-d ворс. Петамѳј сурс бригадајас лымѳн
- Ставѳн. Сталинымс индѳдјас нуѳдны мѳ.
- 1-d ворсыс. Рабочѳј!
- Вѳстав, вај, мыјјас-нѳ збыл вылас вѳчѳн. Аслад бригадаын та кула тел
- 3-d ворсыс. Нуѳдан он тајо индѳдјас стѳчѳн?— Странавыдлы вѳчакыв сѳт.
- 4-d ворсыс. Мыјнѳ те ас уинад вымторсѳ керѳн; Бостан он тѳдвылад быд поснѳтор,
- 5-6-d ворс. Каѳтылам, мыј шулис мѳжанлы Сталин:
- Ставѳн. „Посныыс вѳчам мѳ вѳвлытѳмтор!“
- 3-d ворсыс. Ен вунѳд!
- 4-d ворсыс. Ужыыс программајас тыртѳм—
- 5-6-d ворс. Сѳјѳ мѳллонјаслѳн жад вѳсна коѳ.
- 4-d ворсыс. Сѳјѳ вым вѳјтырлѳн збѳј ущын зыркѳм.
- Ставѳн. Сѳјѳ течѳны мѳр вымдан пос.
- 4-d ворсыс. Тајо уѳас мѳ быдкѳт сѳдым.
- 5-d ворсыс. Вым олѳм тѳчѳмын сѳсѳс ѳз быр.
- 6-d ворсыс. Врагыыс вѳсѳсѳм путкылатѳм, пасјам.
- Ставѳн. Тыкѳсѳ вѳштѳдѳм кѳсѳјѳмим мѳр.

Заводжасын, шахтаын, жагын,
Борјастом му вылын ми:
Ударној выл мир јурган кадын
Өзтимој збој ужлыс би.
Грымөд-жө воҗлаң ударној страна!
Јургы индустрија марш!
Важ мирсө гуавны лептис војна
Орджысыс пөсад *) да кар.
Коммунист партија вождөн
Квајт индөд сөтөма. Ем!
Вајө, збојжыка бостчам
Сы сөртү течны выл нем.

1931.

*Пөсад — аякт

ЧОЛӨМ, ОБЛАГТСА КӨҖАЙН!..

КОМИ ОБЛАГТУВСА СӨВЕТЈАС 9-өд СЈЕЗДЛЫ

— Кывзы,
Облагтса көҖайн!
Ми, гижыҗас,
Ыстам тед чолөм!
Ми озтан кыв
Сјезд вылад
Ваим,
Med јар биөн
Өзјөдны оөлөм!

Сөветјас...
Ми сы ымөн врагјасөс пасјим,
Ми сы вөсна кистәимөј вјр.
Важ кадыслыө
Подувсө пасјим...
Шыҗөдлим мјр.

Снарадјасөн
Мубансө гөрлим;
Јоо пулаөн
Чашјылим сјм.
Кярјасын,
Сјктјасын,
Вөрөтн

Віт васа план вылӧ,
Олӧмсӧ зевтӧм,
Мед став вынӧн гымавым
СССР муыи.

Нэфъ вӧсна,
Шом вӧсна,
Вӧр вӧсна

Тышкасны петӧм
Парвӧја вескӧдлӧм улыи.

Завод трубајасӧн
Јенежсӧ пыкам,
Рельс вӧнӧн пастӧдам мусӧ,
Ӧтувја мујас
Мӧлӧн тракторӧн кышам,
Мӧллард лыдӧн лезам вӧрпусӧ.

Мезмӧм странаыи—
Ударнӧј збој ӧд,
Ордјыгӧм ужсӧ
Кодӧ оз тӧд?
Уж вылӧ вӧзӧдӧм
Вӧјтырлӧн выльмӧ—
Сталинлӧн шуӧм тан збыльмӧ:

„Труд в СССР превращается
в дело чести, в дело славы, в дело
Доблести и героизма“.

Збој ужӧн дорӧб выль мӧр:
Кывтӧ гӧгант!
Чужӧ колхоз!
Совхоз!

Завод!
Коджысö шахта.
Нужалö уклада туж.
Öзjö морöсын вiр!
Намласны öни оз туж!

Ленин знамјаным
Böли
I лоас
Cтевиçөн.

Чарла да мөлöt
Ужвынлөн пас.
Ми пырим-кин

Социализмö!
Бырöдам
Medбөрја
Капитал класс.

Капитал вуж
Став фронт паста бертам,
Зумыда тувтчалам воçö.
Код повçан мөвп көçö!
Код һаргö,
Код шатлаоö,
Зөрö;
Код партија туж виçыс пөрö...
Ми сещöмсö тужвылыс
Весалам,
Зырам.

Збој öдјасөн,
Уклада вынöң

Соціалізмö мi пырам!

Сы вылö i мi большевикјас,

Med сöкыдтор

Наргытöг вужны,

Med торкалан мыщöдјас

Вештавны кужны,

Med варкöдны

Врагјаслыö вын,

Med аскадын каңавны цын.

Туж жынаан мiјанöс некod оз кocöд,

Збој кöсјöмным

Тышкын оз јам.

Тыртам

Пјатилеткалыö

Кojмöд вocö,

Тыртам

Нол воөн

Витвosa

План!

Цыг кöјинөн ералö враг!

Лöсöдчö кыскыны мiјанöс кocö;

Вегласö Россијаныö пышјöм пеж гат...

Важ, виңам-жö пороктö кocөн.

Med војмуын

Гымалас

Вөрлөңдәг гөр!

Med саріңбә

Трактор шы

Мургас.

Вөрләңыс

Камгы!

Зымгы!

дөр!—

Мед эбој ужды

Мусарас јургас.

— Кывзы,

Областса көңәин!

Ми, гижысјас,

Ыстам тед чолөм!

Ми өзтан кыв

Сјезд вылад

Ваим,

Мед јар биөн өзјөдны өбләм!

1931.

ТИРАЛӦ МІР!

Тиралӧ мiр!
Тиралӧ вӧвлытӧм тышкӧн:
Вojнатӧм тыш,
Вojнатӧм вiр,
Вojнатӧг олӧмлы быщкӧм.

Вojнатӧг шуа...
Вужӧрыс вojналӧн
Ветлӧ-нын матын:
Парiжын,
Сарiзын,
Польшаын,
Быдлаын—
Естӧн i татӧн
Лӧвӧдчӧм сек кешлӧ пуӧ.

Катлаоӧ капiтал вуж:
Мырыо jӧз плевулын,
Шыгjӧн да штык улын
Олӧмыо дӧзмӧ...
Кыпӧдчӧ капiтал мiр вылӧ уж—
Кылӧ-нын кокшымыс мырыо збоj jӧзлӧн.

Асыввыв jар бiӧн ӧзjӧ,
Чiшкалӧ капiтал мiрӧс;
Путкыльтны мырыо jӧз кӧсjӧ,

Код најџс уна во јірџ.
Англіја кусінтџ бџж,
Тіралџ, тіралџ сјјџ...
Боетіс-нін пішцалјас кіџ
Сы вылџ увтыртџм јџз.

Англіја, Франціја, САСШ—
Став капітал мірыс,—
Озырлун лотџны—
Мореџ вџјтџны, сотџны...
Сы пыџџі мырыс јџз щыг,
Содџ пыр уџтџм јџз лыд.

Матыџмџ став мірсџ јуклџм,
Капітал пушкајас кутлџ.
Вомдорас сымџн веж быг;
Болшевік чукџрџс јџрџ,
На вылџ вын асоыс дџрџ.
Накџд щџщ џтвылыс папа
Зытласџ мі вылџ щапа;
Фін-сарство щџщ жџ оз уџ—
Быџџнлџн міјанлањ гыжјыс-тај куџ.

Аскостас капітал подаыд ергџ,
Ку пыщкас еџ-нін куттџрны;
Олџмсџ вој і лун војналањ бертџ...
Снарадџн мубансџ гџрны.
Налџн-џд „ворсџмыс“ тајџ
Абу-нін выл мојданкыв.
Војналџн вуџџрыс кајџ
(Сывылџ самаџс најџ):
Шежыштчџ јџз віјан тыв.

— Кызвы-жө, капитал мир!
Ог лезөй кютны ассыным бир...
Умичө талун ми петам—
Збој кӱсјӱм ассыным оетам!
— СССР сулалас,
Јар биӱн зулалас,
Ӣнекор оз пӱр,
Снараднад сӱјӱс он гӱр.

Вojна-кӱ панад,
Вынјӱрыс тан-ӱд!
Аснӱтӱ зумӱдам,
Став мирсӱ гугӱдам...
Гугӱдам вылногӱн ми—
Сы вылӱ сузас-нын кӱ!

— Дӱлав-жӱ бир пышкын кӱртасӱм плаг,
Вӱнав-жӱ аснад став мирсӱ.
Те улын воолалӱ рад бӱрса—рад,
Косӱдас кӱстлӱм важ бирсӱ.

1930.

1

Зумыда тувтчалөм кылө,
 дөлалө сурс лыда плаг,
 Мырые жөз гораа ыла,—
 Гыломсыс тиралө враг.

Гөрд шонди жүгөрсө коjö...
 Мај первој лун талун, вок.
 Мунөны мильон жөз стројөн—
 Зумыда. Тувтчалө кок.

Парижын, Берлинын, Рурын—
 Быдлаын улчјас тыр.
 Мырыелөн өтi мөвп јурин:
 „Чепјасы меадысны пыр“.

Мырые жөз пужисны сојсө:
 дасө-нин—тыш кыптас кор.
 Рытывоан, лунывоан, војсан
 Мусарын јуркјөдлө гор.

Зумыда тувтчалөм кылө,
 дөлалө сурс лыда плаг.
 Мырые жөз гораа ыла,—
 Гыломсыс тиралө враг.

2

Кыптіс јенежын өөд кымөр...
 Кыліс чорыд лыјөм шы;
 Сарган шыөн тыріс сынөд.
 Војтыр вывті муніс гы.

Пельөс сажеаң (вылын шашка)
 Петіс вөла офицер.
 Мыровис јөзлөн лөніс кашкөм.
 Скөра лантіс улч шөр...

Улч боксаң шонді воңын
 Зірдалөны уна штык.
 Броңевік сен медеа воңын
 Да вөла салдат соңна кык.

Міетөм шыөн гальскөм кыліс...
 Кіотны кутіс өвінеч зер.
 Орі јөзлөн гора сылөм.
 Тыріс вірөн улч шөр.

Кыптіс јенежын өөд кымөр...
 Кыліс чорыд лыјөм шы;
 Сарган шыөн тыріс сынөд.
 Војтыр вывті муніс гы.

3

Оналө. Јенежыс димвізө — лөз.
 Лыјсөмлы јуркјөдлө јөла.
 Баррікада вылын уңдалыс јөз
 Перјөны меадлуи да вөла.

Гөрд знамја дōлалō шонди коџ доя.
Мырсыг жōз оз овны весōн:
Баррикадајас вōчōны пōрыг i том;
Збој војтыр лыјсōны сеган.

Кыпōдчыг војтырлы паныдōн сек
Сувтисны сурс лыда војска.
Лыјсōмыс чоръō да паскалō век,
Пулемјот зев јара голскō.

Тышлōн шы гымалис зōн сутки чōж.
Кылис шōщ пушкалōн ергōм.

.....
Аскинас арестјас, лыјлōмјас шōщ
Кар бокын—турма стен бердын.

Оңалō. Јенежыс дiмвiзō—лōз.
Лыјсōмлы јуркјōдлō јōла.
Баррикадајас вылын ужалыг жōз
Перјōны мездлун да вōла.

4

Ставмувыв војтырсō кыпōдыг Сōвет Сојуз
Мусарас выл шыјас лезō.

Мездмōм збој војтырлōн выл ужын сојыс оз муч,
Вылнога мōд олōм течō.

Медыжыдтор мiјан та кадын—вит вооа план,
Сiјōс мi тыртам нол воōн.

Ставмувыв мырсыглыг тышкаоōм тōдам мi таи—
Отсōгыд мiјансаң лoō.

Göd кымөр вежтасөд мытчыгө гөрд шонди, жар,
Жүгөрыс долыдлун сетас.
Möda-möd отсөгөн бергөдам асног мусар...
Врагјаскөд тышкө ми петам.
Ветлө-нин мусарас вьль вужөр—паскалө пыр...
СССР—вужөрсө содтө.
Воас кад! Мездлунсө видчысны абу-нин дыр,
Жон гыөн матыомө, локтө.
Ставмувыв војтырсө кыпөдыю Сөвет Сојуз
Мусарас вьль шыјас леҗө.
Мездмөм збој војтырлөн вьль ужын сојыс оз му:җ
Вьльнога мөд олөм течө.

5

Мај первој лун мијан туј индыс коҗув.
Мырсыјас вермөмлөн тујыс көв куҗ...
Талун ми сетамөј көсјыгөм возвыв:
Ставмуас котыртны Сөвет Сојуз!

Ғурмаын сiстөмјас, лыјлөмјас, вијөм;
Виҗкојас, пушкајас, гиҗөд да суд,—
Тащөм өружјөыс нарөтыс кiын,
Таҗ најө сетөны мырсылы „шуд“.

Врагјаслөн выныс-ни, налөн лок грөза
Оз вермы лаҗтөдны зумыд кокшы
Мездыоан мөвпјас ми быдлаө көҗам—
Кыщөдам мез вөсна вермасан гы.

—Збој јортјас! Вылѳжык кыпѳдам плагјас,
Воѳланѳ нуамѳј сувтлытѳг пыр...
Кылад, со, зумыда мунѳны радјас,—
Коммунист партија налѳн—тујныр.

Мај первој лун мијан туј индыс козув.
Мырысјас вермѳмлѳн тујыс кѳв куѳ...
Талун ми сѳтамѳј кѳсјысѳм воѳвыв:
Ставмуас котыртны Сѳвет Сојуз!

1930.

Војвывса тундрасаң—Иңдија бердөң,
Рытывсаң зев ылөз—лөң море ердөз—
Уж муын уна јөз олөны,
Выл ногөн олөмсө дорөны.

Уна вiр тышјасын кiстiсны најө...
Бөтлiсны врагјасөс сарiзјас сажө.
Өнi-һиң ыжыдтор вөчөны!
Өтувја оланног течөны.

Квајтөд му јукөһнн гөрд знамја өзјө,
Ставмусө гөрд рөмөн пастөдны көсјө...
Вөрфывтөг, чорыда сулалө,
Ставмувыв гөль јөзлы шуалө:

„Воғө-жө, јортјасөј, мөдамөј,
Тујсө ми вескыдөс төдамөј!
Вөласө ас кiө бөстамөј—
Ставмуас СССР востамөј!“

1928.

Кытөні важөн
 Сулавліс парма,—
 Өні јон гажөн
 Кыпөдчө ыжыд завод...
 Нымкодыс петө,
 Эбој сөлөм сетө—
 Заводсө адзылас код.

Кытөні важөн
 Муны ен төр,—
 Өні јон гажөн
 Лезоны вөр.
 Кыпөдны ылынога овмөс
 Уна вын, уна сөм ковмас:
 Эбој ужөн мырсыс јөз тан—
 Тыртөны вівова план.

Кытөні важөн
 Тапјавліс эвер,—
 Өні јон гажөн
 Гыпкысө кер:
 Выл піла вөрпусө һажгө,
 Тракторыд вөр кыскө—кашкө...
 Вөр-јагын ылы горјас кылөны,
 Мырсыјас отувјөн ылы уҗлы ыылөны.

Кытöнi важөн
Гырыс вөр шувгис,—
Öнi јон гажөн
Паравоз тувгас...
Бокö оз пышјöd, нурö оз суј—
Нужалö зев куҗа укладыс туј.
Кöрттујыд ыжыд мөг ас вылас боотö:
Социал олöмö воҗö туј востö.

Кытöнi важөн
Сарвизис бор,—
Öнi јон гажөн
Кылö выл гор:
Му вылын трактор вöv мургö,—
Гугöдö муыслыс бан.
Выл сиктын мöd олөм јургö—
Кык колхоз ужалö тан.

Јургы-жö выл оылөм,
Паскөд јон гор...
Камгөм шы збыл кылö,
Мургөм шы сор.
Кымөркөд сорсö
Заводлөн щын.
Выл Војвыв дорсö—
Кыпöдö вын.
Сөвет Сојузын
Ужалыс војтыр
Отувја ыжыд јон вынөн!
Квајтöд мујукөннн,

Оз төдны оҗбыр,—
Вылнога олөмлаң сыно.

Ужлөн Республика јон,—
Абу, дерт, ошјысөм тајө.
Мырсыс јөз—пөрыс і том—
Нөшта-на вынсөдам, ваяө!

1930.

(Имперіалістјас бөрја војналы дасвітөд
во тырөм куза)

Göd кымөр кыптис јенеж шөрө,

Öd cijö кадыс дыр оз вун.

Со, дәсвіт во-нын колі бөрө,

Кор лоі ыжыд војна лун.

Пөс вірөн тырліс мулөн баныс:

Јон лыјсөм кыліс лун і вој;

Пеж озыр јөзыд војна панліс—

Кыз муө коліс уна шој.

Став версөө јөзсө cijö чірсіс,

Щөш чірсіс ембур—озырлун.

Вај, кывзы, кывзы мувыв мырсыө,

Öd тајө луныс дыр оз вун.

Гаж, пірјас вөчалісны сарјас,

Кор кіссіс ужалыслөн вір,

Куз чөпсө тыртісны кыз барјас.

.....

Сек шыҫис саріҫ мөз став мір.

* * *

Тырмас-нын, војутім дыр,

Сар понда вірнымөс кістім.

Өні вын-ебӱс оз быр—

Капітал подувсӱ кӱтам.

Кыптисны ужалыс јӱз

Жугӱдны важнога олӱм.

Ез повны озырыс—ез!—

Сиз вӱлі вӱчнысӱ колӱ.

Гӱрд биӱн ӱзјис мувар,

Шеныштчӱс гӱрд знамја вылӱ.

Кыпӱдчӱс коз вылӱ кар...

Јурӱптис вылнога сылӱм.

Власт понда кӱтисны вӱр,

Мырсыјас корсисны вӱла—

Сы кадын ужалыс мӱр

Олис-ӱд вывти-нын гӱла.

Озыр јӱз пырыс-тӱм-пыр

Сувтисны мырсыс-лы воча.

Тышкасӱм мунис зев дыр—

Тащӱм тыш вӱвлӱс-на шоча.

Озырлӱн лакејјас сек

Пышјисны гӱл дӱныс бокӱ.

Најӱ-і ӱні-на век

Нещкӱны мырсыс-ӱс кокӱд.

Таӱ лоі војналӱн пом.

Квајтӱд му јукӱным јургӱ;

Кыпӱдчӱ—даром тај том...

Олӱмыс выл тужӱд шургӱ.

* * *

СССР даскык во зымвӱзӱ, олӱ—

Выл ужӱн олӱм сен ӱзјӱ,

Муғарса мырсығлы ыстам ми чолөм:
Барҗастө ми моз-жө лөсҗө.
Налөн-өд абу-на тырөма горшныс.
Бара-на панөны воҗна.
Вылын-на шенасө озырлөн бордныс—
Көсҗөны роч муөс соҗны.
Мувыса воҗтыркөд өтвылыс повтөҗ
Уҗлыс республика доҗрам.
Волөҗ-жө, кутчыслөҗ, ми динө—новтө,—
Жугөдам, пасҗамөҗ торҗөҗ!
Југыд гөрд козулөн СССР ломҗө...
Өтувҗа уҗ—сылөн выныс.
Ставмувыв мырсығыд кыптө-һин, ловҗө—
Реҗыд-һин озырыс мынас.
Ғирдав-жө зарһиөн вит пома козув,
Савкҗы-жө му паста југөр.
Гөрд знамҗа муғарас выл көҗдыс көҗө—
Паскөдө вылнога вуҗөр.

1929.

Поет!

Ted месань жорта чолӧм.
Te tӧda мырбыслӧн-жӧ пи.
Ted туйсӧ востис ӧнја олӧм.
Вья кадыс гижны разис ки.

Ми текӧд гижӧмын том жортјас.
Казакын щӧщ-жӧ овлім дыр.
Gӧd ужын быдтім вына бордјас,
Јон кӧсјӧм мијан пыщкын тыр.

Морт олӧм—
Абу ју пос вужӧм:
Ӧd сійӧ щупӧдӧс дај куџ.
Кор овны он куж,
Кор-і кужан...
да сӧмын ен-жӧ җикӧџ ус.

Ог совви!
Конјаели гоз-мӧдыс.
Ғерт, усны—ег ус...

Тырміс сам.
Кор збылыг могос ассым төді,
Выл ужын вынөј оз-нын јам.

Выл кадлыг могјас колө төдны,
Збој өдкөд јитны ассыд уж;
Выл ужкөд өви виңөд мөдны
Те аслад гижөдјасөн куж.

Ен наргы,
Туж-кө мыјкө пощас:
Куж короны сетыг петанин.
Важ мөвпкөд скөрыг,
Повтөг вермас,
Сек воғсас олөм вылө син.

Важ, мунам мекөд кыг-киө
Јөз пөвсө,—
Сізі, щөктө кад.
Тед вывті уна ғетас сіјө...
Ме текөд мунны лоа рад.

Став јөзкөд отув оөлөм, јөктө.
Быд воғө мунөм—
Содтө вын.
Поет!
Выл ужыс тенө щөктө
Ас мича кывиад сывдны кыг.

Оз вермы уэны таяо кадас
Выл ужлөн збој сёлёма пі.
Ми текөд сувтам медвоз радас
да сетам ужлы вына кі.

Поет!

Мем таяо німыс дона!
Ме таяо німнас ужын пыр.
Выл ужлы сылам,
Ми өд томөс...
Јон көсјөм мијан пышкын тыр!

1930.

ӨТУВҮЈӨН ВОЖДУНЫМОС ВЕЖАМ

(В. I. Ленин куломлы 5 во тырөм куға)

Бытвөкө өні-на ***

Морөсыс ужалыс јазлөн

дрөгмуні, чорыда дојміс;

Бытвөкө өні-на

Гөлөмөн бөрдимөј нөжјөн—

Шогөдіс... луншөрнас војміс.

Віт во-нын сетысан

Бөрланө пөраыс коліс,—

Шогсө-тај нещыштны өбкыд:

Јэзыслөн морөсас

Шоглуныс өнөң-на оліс...

Гөлөмын ыркытаіс көзүд.

Бөлін те мјанлы

Ставымылы... донасыс дөна,

Сетлін те мјанлы вынјас.

Шогыс-тај морөсыс

Оз вермы вешјыны дојтөг,—

Кујлө сен бытвө сөд ежа.

Выл олөм течігөн

Ужалам чорыда, повтөг,

Өтувјөн тенө мј вежам.

Выпјөрным сузас-на

Быдторкөд вермасны мјан,—

ВеКаПо вескыда нуас.

Ужалам. Воқө пыр

Тувтчалам Ленилөн піјам...

Гөрд плаг мј дептам ставмуас.

1928.

Kodі-nõ му вылын
Ленин нѣм омõла tödõ?
Kodі-nõ оз шулы—„Ленин!“

Озырлõн Ленин нѣм
Пинь пырыс веж быгõн петõ
дугдывтõг—важõн дај õнѣ
Ленин нѣм ставмувыв
Пролетаріјлыг вынјõрсõ лептõ—
Кос вылõ врагјаскõд корõ.

Мырсылыг гõлõмсõ
Õзјõдõ—выл биõн пестõ..
Кос кезлõ кõрт вынсõ дорõ.

Ленин!

Сы нѣмõн уж муын
Олõмсõ выл ногõн течам,
Мунан туж воцлаңõ востам:
Сетѣ мѣ соціал
Појездõс õдәдõдам—леңам..

Воцвылас југыд бѣ õзтам.
Ленин нѣм ужалыг
Војтырлõн морõсас олõ:
Налõн вын велõдõм сылõн.

Быд ужõ бостчигõн
Лениныд мõвп вылõ волõ:
Смылыг нѣм быд лезвѣ кылõ.

Ленин!

Воjвылын Лениным

Велөдөм олөмө портам...

Комі jөз Ленин ним төдө:

Арсаныс—тулысөз

Лезө да кылөдө вөртө—

Выл ужалы jон отсөг сетө.

Урожај кыпөдны

Зил уjөн сөлөмыс бостөс,

Отувгчөм овмөсыд содө.

Комі морт важ дорыс

Вежөрсө jона-нын востөс—

Лениным велөдөм төдө.

1929.

КУСЛЫТОМ КОҢУВЈАС

Іҕвајывса Гөрд партизанја-
сөс, пөвтөм сөлөмөн ужалыс јөз
вөсна тышкасыјасөс, революціја
понда збој журнысө пуктыјасөс
каҕтылөм вылө.

Кыз саріз вывті сөрса-бөрса гыөн
Во лыдыс мунө—вежсө олөм бан.
Нем вөвтөм горшы гартчө парма шыө...
Выл олөм гримгө-паскалө ~~шыө~~ тан.

Кор тајө шысө выл ужалыс те кылан,
Сек ужын нөшта содө тенад вын.
Те ужалы секі гораа зев сылан,—
Пөс вірыд ворсө, сөлөм діныд пым.

Щөщ тајө каднас мөвп вылад тед усө,
Кыз вөла вөсна кіссіс јөзлөн вір:
Кыз мырсыс јөзыс шығөдлісны мусө;
Кыз јукөіс помөз кык пелө став мір.

Сек парма пөвсын комі қотыр пөвтөг
Щөщ перјіс вөла—буржык оланног.
Јон, ыжыд тышкын коді воштіс ловсө,
Ме пасја кыв-мөд—тащөм менам моғ.

Парма шөрүн, Ізѡа јылын
 Кушкырѡіѡ Роѡдін сікт *).
 (Сыктыѡкарсаң сіјѡ лоас
 Нѡлсѡ кілометрыд зік).

Уна во сајын, зев ѡажѡн
 Тани шувгіс сѡмын вѡр.
 Зѡвер да пѡтка асног гажѡн
 Гажѡдлы:ѡліс парма шѡр.
 Коркѡ комі кыјѡыс воіс...
 Татчѡ вѡчіс олан поз.
 Ыжыд кадѡн ылы сікт лоі,
 Лоі уна керка гоз.

Вѡрлѡн шувгѡм сіктѡ кылѡ.
 Гажа ызгѡ Ізѡа ју.
 Јагын вѡрса пѡтка ыылѡ,
 Војтѡв улын зуртѡ пу.
 Сіктын олыс војтыр збојѡ:
 Нажѡс быдтіс сѡкыд уж.
 Налѡн сінмыс бікін којѡ...
 Гортас оз пукаѡны суц.
 Налы меѡса муса кыјсѡм;
 Налы меѡса дона вѡр.
 Комі кыјѡыс сѡмѡн лыјсѡ...
 Бура тѡдѡ парма шѡр.

** Сікт*
 Озыр нѡбѡыс ѡажѡ кадѡ
 Кыјѡыс ылыын дурліс таз:

*) Ізѡажыѡ сікт.

Зіліс овны сыкӧд „ладын“...

Кужліс кулны бӧрја гач.

Прӧмыс былӧ сетліс ужӧн:

Пула, порок, пістон, дрӧб.

Кык дон бостны вӧлі кужӧ—

Корас эверку ыжыд нӧб.

Кыжыс вӧрсань воӧм бӧрын

Муртса вештас ужӧз дон.

Сесса бара ветлӧ вӧрын—

Тази озі волы пом.

Кыжыс тӧдӧ вӧрлыс олӧм;

Тӧдӧ быд жаг, шор да сон.

Вӧрын сылӧн абу полӧм:

Гӧрас пішщал, јортыс—пон.

Гӧкыд ужыс, парма вӧрыс

Сетіс комілы збојлун.

дырӧн кыптис налӧн скӧрыс—

Воцца нарвӧтӧм ез вун.

II.

Зумыштчӧм парма лептыштіс јурсӧ,

Кылыштіс пельнас вылнога шы.

Шыңӧдіс сіјӧ вӧрвасӧ, нурсӧ,

Јӧз вывті муніс вералан гы.

Сар „батлӧн“ троныс, оіспу моз, цӧрі-

Бӧрынжык шеді колӧм сіӧ вуж.

Мырсысыд дӧзміс—Роч мутӧ гӧріс,

Петкӧдліс повтӧг барјаслы пуж.

Роч муын гөрд плаг јенежлаи каис,
Јурөптис уждөн выл сылангор.
Мырсыгы сижө выл јуөр ваис:
„Јон тышкын аслыд шудтө те дор“.

Октябрлөн горыс коміөз воис.
Кыпөдис јөвлыс төдлытөм вын.—
Геки щөщ вежсөм пармаын лоі.
Бөрынжык вірөн гөрдөдліс лым.

* * *

Кымөр моз, кыптис мырсыгы воча
Вірјуыс чукөр—выл властлөн враг.
Тащөм тыш вөвлі му вылас шоча,
Сижөс щөщ төдліс парма да јаг.

Војвывса муын јон лыјсөм кыліс:
Лыјсөмыс вөріс, тіраліс вөр.
Шувлаліс гөгөр—јос пула ғыліс.
Пармаын кыліс курыд щын көр.

Кырныш моз, Латкін бандакөд лебліс
Пөдтыны вөла, выл өзјөм бі.
Көв ескө регыд власт сылы шедлі—
Зверлунсө сылыс төдлімөј мі.

— Тырмас,—мі шуім,—ен термас, сувчам,
Мырыолөн выныс ез-на'өд быр...
Пишдалјас секи пондисим увтны—
Војналөн мургөм кыліс зез дыр.

Тажо јон тышкас збој комі пијан
Перјисны вѡла, пуктисны лов.
Кывбурсо тајос налы ми сјам,
Kodi сек врагыо да омертыо ез пов.

III П

Кызи-и быд сиктын
Ізвајыв тыш вылѡ кыптіс
Перјыны мездлун ~~сѡла~~ *сѡла*.
Нарѡитѡм војтырыд
Гѡрд знамја вылѡ зев лептіс.
Гымшыѡн јурѡбтіс јѡла.
Ізвајыв сиктјасын
Озырјас ез колны бокѡ:
Бандалы сетисны отсѡг.
На вѡсна унаѡи
Гѡтырјас воисны шогѡ,
Kodјаслыс начкісны јортсѡ.
— дорјыны асоыным
Вѡла ми кутамѡј повтѡг—
Tѡдас мед враг вына јѡзѡс.
Кістамѡј власт понда
Вірнымѡс—пуктамѡј ловтѡ.
Воотамѡј шонділањ ѡзѡс.
Гѡрд партізанјаслѡн
Кѡсјысан кыв вѡлі повтѡм:
Смерт лібѡ вылнога олѡм.
Сы кадын некодлѡн
Нінѡмыо ез вѡвлы лѡвтѡм—
Тышкасны вѡлі сек колѡ.

Вөр костөд быд бокө
Котөрөн паскалө жуөр:
Jeжыдјас локтөны, матын.
Јуөрсө војвыв төв
Пөлтөмөн воҗланө нуө
Војтырлы виставны кадын.

Во пөштө Ізвајыв
Асвыннас вармасіс, оліс.
Быдторсө адзыліс, төдліс.
Гоз мөдыс јежыд враг
Біөн да пулаөн воліс
Збој коммунарсөс шөтны.
Унаыө пармаын
Лыјсөмлөн торшыыс кыліс;
Кыліс шөщ нораа ојгөм.
Унаыс сікт шөрын
Јос пула шуҗлааліс, сыліс.
Лаңтөдліс пөткалыс җолгөм.
Сурјајыв чом пышсаң
Җоргісны Ізвајыв пөлөн,
Оз-ө лок јежыдлөн чукөр;
Ветлісны мөд сіктө
Төдмавын подөн і вөлөн...
Асланыс кынөмныс һуқыр.
Кірпічыө течиштөм
„Крепосъын“ оз овалы уҗөм:
Уҗ сені лун і вој пуө.
Гөрд партизанјаслөн
Нырщікјас оз төдны муҗөм...

Сартасыо би вывлаң туо.

Жеждјас ыж сојыо

Понјас моз ветлісны маті,

Скөрысла јірісны піңсө.

Сујсісны вужөртны

Быд боксаң—сеті і таті

Корсісны дыр пыраніңсө.

Унаыг тышкаалөм

Мысті-һин быд боксаң најө

Пырісны Ізвајыв шөрө.

Кодыр теd мөвп вылад

Услывлө лоөмыс тајө —

Гөлөмтө јоғ пурт сек гөрө.

* * *

Пырісны быд боксаң

Латкіһөн усөдөм понјас,

Сарөптис пішщалөһ лыјсөм.

Пышјісны вөр шөрө

Тышкасыо збој парма зонјас.

Бандалөһ мөдөдчис „кыјсөм“.

Вөјвыв төв шувгөмкөд

Сорласис код јөзлөһ сылөм,

Сыкөд щөщ маткөм... да бөрдөм.

Нывјаслыг ојзөмсө

Вөјтөлыс лебөдө ылө.

Жежд лым пастаөс гөрдөһ.

Пышјысјас вөјтырөс

Өткөһ кыјісны регыд.

Бандалөһ эверлуныс пузіс.

Вір сорөһ, өвнөчөһ

Mödödчic сикт шөрті тешид...
 Уналөн оломыс куци.
 Іъвајыв јукмөсдор
 Görödіc лыјемјас вірөн;
 Уналөн туплагіс шујис.
 Мукөдсө ловјөннас
 Тувгісны јукмөсөд јірө—
 Најөөс візулыс нуіс.
 Kod сурө мөдлаын
 Adзісны олөмлыс помсө;
 Унаос нуісны сөрсыс;
 Уналыс кынтөмөн
 • Нем кежлас тупкісны вомсө;
 Гоз-мөдөс лыјісны вөрсыс.
 Medca јар козувсө*)
 Уна лун нарвітөм бөрын,
 Швачкөдчан зев көзыд војө:
 domісны сулалыс
 Кер бердө Іъвавыв шөрө...
 Асывнас пөрі кын шојө.
 Куз төвбыд нарвітчөм
 Бандалөн јөз вылын кыоіс.
 (Ставторсө он вермы гіжны).
 Іъвајыв сіркурыд
 Гінваён дугдывтөг мыөіс.
 Јөз мышкө нагајка јіжліс.
 Пармаыс шувгөмнас
 Јөзкөд щөщ сөкыда ружтіс;
 Эвер-пөтка тіраліс, поліс.

*) Ф. Ф. Улашов—Іъвајывса гөрд партизанјаслөм јуралыс, вескөдлыс.

Бандаыд ембурсо
Војтырлыг зик помоз куштіс...
Зон куз төв нартітчіс — оліс.
Горд војска роч муын
Мырсылы јон вермом ваіс.
Врагаслөн пасмуні выныс.
Горд отрад Роудінос
Регыдөн мездыны каіс:
Ізвајыв — бандаыс мыніс.

IV.

даскык морт*)!
даскык морт — збој коммунар
Мез вөсна олөмсө сетіс.
Кывзы, јорт!
На бөрса вөтчө мувар —
Бандакөд тыш вылө петіс.
даскык морт!
Куслытөм козувјас ті,
Јон тышкын вөлінныд збојөо.
Кывзы, јорт!
Роч муын өзјө выл бі —
Југөрсө му паста којө.
даскык морт!
Кіотісны уж понда вір.
На вірөн горд знамја өзјө.
Кывзы јорт!
Кыпөдчө ужалыө мір.
Выл олөм му вылас ловзө.

*) Ізвајылыс жежыдјасөн вөлі зверногои вјјөма 12 ком-
мунар-партізанөс.

даскык морт!
Гөлөмын коласны җем.
Налөн туй—тышкын влаот перјом,
Кывзы, јорт!
Онїтө мырсыгәлөн ем
Мөд мог-нын — тышкасны керјөн.
даскык морт!
Коласны мїжанлы кыв:
Налыс уж, возлаңө нуны.
Кывзы, јорт!
Выл уҗлы—вылногөн оыв..
Выл уҗыд мөдөдчис пуны.
даскык морт!
Најөос каҗтылам сіҗ:
Вој мулыс чужөмбан веҗам.
Кывзы, јорт!
Бескыда ну налыс віҗ —
На туйгыс ез вөв мед кеҗөм.
даскык морт!
Куслытөм козувјас ті,
Јон тышкын вөлінныд збојөс.
Кывзы, јорт!
СССР-ын өзјө был бі —
Југөрсө му паста којө.

1929.

~~ӘЕД ПІЛӨН ПІЖАНЫС~~
~~(Буроіја Гөрдарміјалы)~~

~~Бәтис әлһәм~~

Важөн-һин, зев важөн,
Уна во сажын, —
Төв шөрын, сін һи пел
Пургаа војын,
Ичөтік керкаын
Челафлы сәдө
Віставліс важасө,
Мыј вөлі төдө.
сәд гөгөр паччөрын
Лантөмас чөла,
Кывзөны вісталөм
сәдлыс том челаф.
Трубаын војтөлыс
Омләлө, ымзө:
Өшінө којө-да,
Шыблапө лымсө.
сәд өлөн вісталөм
Һөжјөһик кылө,
Быд шуөм сөлөмас
Челафлы пырө.
Мөда-мөд берданыс
Һмитчөма-ө најө...
Кушкырөн пукоөма-ө
Пөрыө сәд сажө.

— Сіэ. Сесоа кывзöј ті,
 Вістала воэö,—
 Шуіс дед,—мунім мі
 Зев ылö—Рочö...
 Нуісны карјасöд,
 Бөрјасöд подöн;
 Зев шоча сетлісны
 Шојтчөг да водлөм.
 Колі сек гöтырöј
 Ічöвік пікöд.
 Бöрынжык јуöртліс:
 — Воі-пö пікö...
 Нєкыз ме ег вермы
 Отсавны сылы,—
 Ас сіктоаң, ас мусаң
 Бöлі вев ылын.
 Кызвїт ао служїті
 Салдатын сарлы.
 Нєкодлы локтор ме
 Секі ег карлы:
 Быдторсö, јöз моз-жö,
 Ас вылын лепті...
 Кызвїт во пелпомыс
 Луныс-лун ректі.
 Уна, дерт, тöдлыны,
 Адзывны сурліс:
 Секігö і „барїныд*")
 Быд ногыс дурліс;

*) Офіцерјассö шуöны вöлі „барїнасöн“.

Мивоктō лыддисны
Medбөрја мортон:
Шулисны „скөтјвсөн“,
„Хамјасөн“, „чөртөн“ . ?
Шуөмыд нинөм-на —
Терпитны пофō...
Щөктисны горзыны
Пач труба рофō;
Нөјтōны, кучкōны
Тенө зик быдөн...
Он-тај кув, — мортыдлөн
Лолыд зев пыдын.
„Сквоъ стројтō“ нуасны
Незыдыд мыжыо;
(Тажөн-пō чожмөдам
Тіјанөс дышыо);
Мышкуыд потласас,
Пөс вір-нын кісө...
Строј тенө жалиттөг
Бедјасөн кырсеө
Уна-на сөкыдтор
Адзылім, төдлім,
Салдатлы сы кадō
Быдторјыс шедлі:
Розгаыд, плетыд-да,
Быдеама „бурыд“ —
Олөмыс мјјан сек
Вөлі зев курыд.
Кың во да квајт төлыо
Служиті стројын:
Маршјалім, велөдчим

Лунын і воҗын.
Сы бõрын фенщикõ
Индисны менõ—
Тõдлi-жõ, челадõ,
Быдторсõ сени.
„Барынд“ менам-õд
Граф рõдыс вõлi.
Јõзыскõд, гõстјаскõд
Вывтi пыр мели:
Сорытны быдõнкõд
Вõлi зев кужõ...
Скõрмас-кõ—видчыс сек...
Чорыда пузõ.
Кõмкотсõ весалан, —
Југдõдан, тiлан;
Муңдiрсõ щõtкаõн
Шарсјõдлан зiла;
Бензiнõн весалан
Мiча нојгачсõ,
Жõж мыскан, чышкысан,
Ломтан пыр пачсõ;
„Баринтõ“ пастõдан,
Пõртчõдан—жõзан;
Гырычсõ петкõдлан,
Мукõдтор вõчан...
Ставыс мед вõлõма
Сылы пыр лучкi,
Нсеуна торкыштан—
Нырвомад кучкõ.
Кучкавлiс, чужјавлiс,
Быдногыс „ворслiс“:

Kodjурнас јортчѳмѳн
 Ме вылѳ горзис.
 Воча-кѳ тѳкѳвѳ
 Сылы те шуан—
 Сибырѳ, зев ылѳ
 Јуртѳ те нуан.
 Нѳдыр мысѳ туроккѳд
 Ыжыд тыш мѳдис.
 Мижан полк пырыу-пыр
 Фронт вылѳ петис.
 Вель дыр ми, ѳверјас моз,
 Косасим сени—
 Бѳрвылас турокѳс
 Чорыда веним.
 Унаѳс штыкѳн ме
 Морѳсас сушкѳ;
 Гоз-мѳдѳс прикладѳн
 Јурлыас кучкѳ...
 Налѳн, ѳерт, ми моз-жѳ,
 Семјавис гортас
 Вердысѳ видчысѳ...
 Гѳтырыс бѳрдѳ.
 Јадроѳн ѳещыштис
 Меньым сек кокѳс,
 Кок пѳлѳс вошти ме
 Јѳз муѳ, бокѳ.
 Кок пѳла урѳдѳн
 Ковтом ме лоі—
 Шогсѳмѳн, бѳрдѳмѳн
 Ас гортѳ воі.
 Тязі ми, челадѳј,

Важ дырји олім:
Унатор відлалім,
Быдлао волім.
Шыглунсө, шогсө-і,
Нөйтөмсө төдлім —
Волытөг кызвіт во
Салдатын ветлім.

1929.

Ештис-нин. Вістали
Тіжанлы помөз.
Зарнијас, өні ті
Зев-на-өд томөс:
Быдманныд — адзылад
Бурсө і локсө;
Відланныд службатө —
Төдланныд шогсө.

* * *

Паччөрын федөлөн
Вісталөм лантис,
Садміс, со, пыслөн
Гөтырыс — Анпіс.
Көщасын чорыда
Гөрөдіс петук.
Кыыс нөжжөнік
Гөрөдіс, петис.

II.

Сетыоан уна во
Бөрланө муніс.
Челадлөн фед віотмо
Кызыс-нин вуніс:
Ставыс-нин быдмісны
Гырыооз нафө,

Шайтанды

Кадыд-тај дорыв, со,
Вежласом вајо.
Роч муад вочисны
Зев уна карјас
Олісны, кулісны,
Быдмісны сарјас.
Медбөрын саравны
Пуксис Никола...
Јөзыслы төдчыліс
Выл сарлөн олас.
Горшлунла Јапонкөд*)
Тышкасны мөдіс.
Сы вылө казна сөм
Вель уна лөдіс.
Уна сурс војтырөс
Војутны ыстіс,
Уна вір јон тышкын
Јөзыслөн кіссіс.
Шапкаөн шыблавны
Јапонөс көсјіс.
Сөмын-тај „Јапоныд“
Зев бура лөсјіс:
Карабјас жугөдіс,
Војтырөс ныріс—
Роч муөз біөн да
Пулаөн пыріс.
Федөлөн кывзыөјас
Гырысөө өні.
Сөмын-тај тыш вылыө
Гортас ез воны!

*) Јаповія

Колісны Манчжурō*)
Ассыныс кусō,
Пōо вірыс налōн сен
Ојдōдіс мусō.
Карјасын, сіктјасын
Олōмыс сōктіс:
„Сар бағыд“ вотјастō
Сіктјаслы содтіс.
Фабрікын, заводын
Ужалыо војтыр
Ужаліс даскык час,
Ез тōдлы ојбыр.
Ужалыс војтырлōн
Гōлōмыс пузісі
Став локыс мырсылы
Мōвп вылас усі.
Чардбі моз паскаліс—
Ез-тај дыр кōсјы—
Роч муын кыпōдчōм
Паскаліс, өзјіс.
Мōскуаын гōрд плагјас
Лептісны вылō.
Кыпōдчōм наскалō...
Лыјсōм-нын кылō.
Посніжык карјасō,
Сіктјасō вујіс...
Ужалыс збыл вылō
Сōрōмсос пујіс.
Сотчōны керкајас,
Југыд бі өзјō:

*)Манчжуріја.

Увтыртыс барјасӧс
Нылыштны кӧсјӧ.
Гіктјасын олӧмыс,
Саріз моз, гыҕис;
Роч муыд војвывсаң—
Лунвылӧз шыҕис.
Кыпӧдчӧм пӧдтыны
Гіктјасӧ, карӧ
„Сар батыд“ војскајас
Мӧдӧдіс јара.
Гӧл јӧзлыс кыпӧдчӧм
Вір пышкын пӧдтіс,
Вір јуын пізӧсӧз
Болсјалис ветліс.

III.

Федӧлӧн кывзымјас
Кувсісны важӧн.
Піјаныс быдмісны—
Пельпомӧз сажең...
Сізі-жӧ нуісны
Салдатӧ најӧс,
Служітны „сарбавлы“
Комі му саяӧ.
Арјавыв роч муын
Паскаліс јуӧр,
Јуӧрсӧ јӧз сорні,
Буслым моз, нуӧ;
Нѳемеч-пӧ мі вылӧ
Војнаӧн петіс.
Сар Мікол быдлаӧ

Пріказяс оетіс:
„Сувтлаамöј враглы, вая,
Ставөн мі воча,
Немечöс жугöдам,
Пус-пас пыр вöчам.
Јен вöсна, сар вöсна,
Горт вöсна мунам...
Косö ті врагјаскöд
повчытöг сунöј.
Немечöс роч муö
Пырны ен лөзöј:
Салдатјас! Кöрт бiөн
Најöс ті резöј!
Кістамöј немечлыс
Му вылö вiрсö—
Оз суј мед јöз муö
Асöыс јос нырсö“.
Појездјас мунöны
Зев ылі муö:
Паровоз пушкöмiн
Возлаңö нуö:
Тыш вылö војтырöс
Гöгылтö—кыскö,—
Сiктјасыс, карјасыс
Верöтвöсö чышкö.
Ставмувыв сарствојас
Петісны тышкö...
Пулаыд, снарадыд
Војтырöс ышкö.
Пöс вiрөн тыріс да
Ојдіс мубаныс.

Војналон некөн-на
Оз тыдав помыс
Војнаыд овмөссө
Војтырсө чірсө;
Салдатыд дөзміс-нін
Кістны пөс вірсө.
Шуасө: „мыјла мі
Тышкасам... Коккөд?“
Гөлөмыс вісталө:
„Аслад-жө воккөд“.
Мөдарсаң сещөм-жө
Мөвпалөм лоіс.
Півірсаң фронт вылө
Выл јуөр воіс:
Чөвтисны, вештісны
Трон вылыс сарөс...
„Мунамөј татыс, вај,
Сіктјасө карө.
Тырмас-нін окопын
Тојјасөс вердны“.—
Мөдісны салдатјас
Гортлаңыс петны.
Быдлаын горзөны:
Петіс-пө вөла,
Војө-пө овны мі
Кутамөј чөла.
Сөмын тај кырнышјас
Адзісны дастө:
Кужісны ас кіас
Бостны выл властө,
Шуісны: „војутам

Немечкөд кувтөз,
Гортаны, салдатјас,
Ен мунө—сувтөј!
Возжык ми немечөс
Жугөдам, нырам,
Роч муыс гортөзыс
Најөс бөр зырам;
Сы бөрын вөліөтї
Кутчысны ковмас
Кыпөдны, зонтыны
Пазалөм овмөс“,
Сы кадын фабрик
Завод вывса јөзлөи
Отувја кыпөдчөм
Быдлаын өзјіс.
Ленинлөв кывјасыс
Лебџисны ылө
Фронт ыылө, сїктјасө,
Карјасө, тылө:
„Сарыд кө бырис-нин—
Мөд сар-на пуксіс,
Сөмын щөщ ыыл властнад
Мукөдкөд јуксіс.
Сещөм-жө озырјас,
Пуксісны сетчө.
Гөл вөјтыр ми бөрөа,
Ставөн ваз вөтчөј!
Кос ыылө озыркөд
Тїжанөс корам—
Асоыным, уждымыс

Выла власт ми дорам.
Мыј вочліс ужалыю—
Ставыс мед сылөн.
Лептамөј гөрді плаг ми
Јенөжө, вылө.
Сы улө котыртчам,
Лоам ми јонөс—
Вывсыным орјөдлам
Көртөдјас помөя“.

IV.

Октябрса лунјасө,
Букыша арын—
Ужалыс кыпөдчис
Ленінград карын:
Пөрыс-і ічөт сек
Кос вылө петіс...
Збыла вылө, повтөг-һин
Гөрд знамја лептіс.
Коммуһист парвіја
Вескөдләм бөстис,
Смолһөјө ужалан
Штаб ассыс востіс
Індөдјас, приказјас
Сетысань којө.
Пуө сен уж вөчөм
Лунын і војын.
Ҷымһеј двореч лоі
Ужалыю кыын.
Мөскуамн кыпөдчөм
Өзјис јар біөн.
Сіктјасыс мургөмыс

Зев ылаӧӧ кылаӧ...
Крестана кыптисны
„Баринјас“ ылаӧ.
Кыптисны быд карын
Зев гырыг тышјас,
Вундисны озырлыг
Крукыла гыжјас.
Сөветыд быд карын,
Быд оиктын восөис,
Быдлаын вескөдлөн
Ас кias бостис.
Ӹед пилөн пияныс
Сувтисны воӧ:
Петисны влаот понда
Јөзкөд щөщ коӧ,
Косјасын врагјаскөд
Ез вөвлы полөм:
Төдисны—выл властыд
Вајас мөд олөм.
Сибырсаң—Кавказӧӧ
Сөвет влаот чужис,
Ас бердас гөм јөвөс
Кыскыны кужис.
Гөрд плагөн пастаөис
Роч муыд мијан...
Влаот бердө воисны
Ӹед пилөн пиян.

V.

Повчөмыс очмисны
Озырјас, барјас...
На пыцкыо петисны

Посыдык „сарҗас“.
Выл властос шуисны
Бырдны, вїҗны...
Леңинос, мукөдос
Пырыг-пыр лыҗны.
Лептисны миҗанкөд
Ыҗыд тыш—воҗна!
Пондисны биөн да
Свиҗечөн коҗны;
Мөдисны пушкаҗас
Лыҗыны—увтны.
Миҗанлы лоі, дерт,
Паныд-жө сувтны.
Сувтимөҗ! Кыпөдчим
Налы ми воча!
Сещөм тыш му вылад
Вөвліс-на шоча.
Быд воҗын воҗналөн
Горшыыс мургө...
Вөрҗасын, өктҗасын,
Карҗасын жургө.
Ставмувыв сарствоҗас
Ещө оз төдны—
Кутисны жеҗыдос
Быдторнас лөдны:
сугдывтөг ваҗоны
Ружјө да паскөм;
Гөрдҗаскөд щөктөны
Тышкасны даоби.
Сөветлөн вит миллон
Гөрд салдат песөб,

Врагјаскөд ныркөдчө—
Роч муос весјө.
Лыјоомыс дугдывтөг,
Лаңтлытөг кылө...
Тышкасөм јөзысла
Вылторјас ылаө,
Көрт стөнөн сувтисны
Гөрдјаслөн јөзыс.
Морөснас востисчы
Сібырө өзөс;
Колчакөс паөјисны,
Лыјісны сіјөс—
Адјісны местасө,
Ворсіс кө біөн.
Јудеыч, Польшаыд,
Врангелыд—быдөн,
Сујісны роч муө
Гыжассө пыдө,
Сөмын-тај Семенлөн*)
Јортјасыс вөлөн
Вөтлісны регыдөн,
Збојжыкөс вөлөм.
Гөрд војска ваисны
Штык јылас венөм.
Накөд щөщ вөлісны
Фрунъе да Семен.
Төдлісны вөрјас да
Зев гырыс кушјас
Роч муын Гөрдјаслыө

*) Буденнөјлөн.

Жежыкөд тышјас,
Кујлõны му пыщкын
Збој јõзлõн лыјас,
Кывзõны выь нога
Олõмаыг шыјас;
Мојдõны муыслы,
Шондиль гусõн:
„Тõдамõј, мыј вõсна
Татчõ ми усим.“
Õни, со, Војвывсаъ—
Лõн *) море ердõх;
Рытывсаъ, зев ылõз—
Икдија бердõх;
СССР зымвизõ,
Воҗланõ зоргõ,
Гõрд глагыс зумыда
Сулалõ—шпоргõ.

VI.

Лантисны тышјасыд.
Быдлаын чõлис.
Овмõстõ кыпõдны
Бостчимõј вõлио.
Ҫед пилõн пїјаныс
Воисны фронтыс
Выь олõм дорны ми
Роч-муын пондим.
Ҫед пилõн пїјаныс
Быдтисны пїјан

*) Великіј тихіј океан

Выл влаотлы служитны
Мунисны најо.
Кутисны СССР
Врагјасыо віцны;
Граніча вужнысö
Мортос оз лезны.
Выл овмос дорігөн
Арміја міјан
Пішщальсö чорыда
Кутö том кіас.
Велöдчö быдлаö,
Морјассö төдö.
Вежөрөн, төлкаөн
Быд морт сев петö.
Ставмувыв вөрөгјас
Јірöны піньсö,
Короöны міјанлыс
Небыджыкінсö;
Көсјöны војнаөн
Мі вылö мунны,
Бара-на му вылын
Ыжыд тыш панны.
Лудö-кö, гімалö
Врагјаслөн бокыс,
Мед-жö і локтöны
Мі вылö локыс.
Колö-кö, петкөдлам
Јоо штыкысö көрсö,
Сöмын мед кујасны
Весасын бөрсö.
Сөветлөн Гөрд-салдат

Абу-нын мыркод;
„Барынд“ оз сїјос
Кучкав да пыркөд.
Важөнтө салдатыд
Плеть улын ружтис.
Выл властыд был јөзөс,
Збој јөзөс чужтис.
ҫед пилөн пијанлөн
Пијаныс томоо,
Повтомөс сусөс да
Быдлаө јонөс
Ковмас-кө дорјыны
Квајтөд му јукөн—
Петасны быдөн зїк
Тыш вылө адукөн.
1929.

Зев дөзмөма, омлаалө лечыд војтөв;
 Лым бисерөн савкөдө, воөма төв.
 Сөд пармаын пемыд, шем сулаалө вөр,
 Төв лажкөдлө пужас, сен көзыдыс скөр.

Ју кыр јылын, вөр пөвсын, сулаалө оікт,—
 Лым толанас тыртөма, вевтөма чік.
 Сен уңоны лөна, оікт лантөма. Вој.
 Төв шулаалө шувгө,—кор бөрдө, кор абој.

Лөз јі вывті пуркөдө, бусјысө лым;
 Көрт асікөн дорөма—Ежваыс кыа.
 Војму вылын мјан төв көзыд да куң,
 Эвер-пөткаыд кыномө, оз сөлөмомыс уң.

Гөрд кыаыс савкөтіс, јүгдөдіс му,
 Пыр разөдіс, весаліс ју вылыю ру.
 Со, матыстчіс, бара сөд вој бөрын лун.
 Сікт палаліс, сарміс, оз јөзлөн лок ун.

Гөд кыр јывсан ју вылө летчө дас морт,
 Сен на костын мунөны шога кык јорт.
 Штык чурвізө лечыд—он пышјы, он мун...
 Тан відчысө најөс сөд Ежвалөн сун.

Кор воісны јізвылө, бетісны чер:
 — Вај, кералөј!—горөдіс чор офицер.
 — Ті гөлјас дор муніг, ті корөінныд алаот.
 Сверт, тіјанлы јукмөс ез некөд-на даот.

Сыр кык мортымд тилеисны, перјисны јі;
Ҷор офицер горзө сен: „өдјөнжык тил..“
Кын јиторјыс резө, бус тыргалө сін,—
Час-кык мысғи артмис морт еојталан-ін.

Пинь куртчөмөн јукмөслаң сувтис кык морт.
Кыңпу јылын ракалөн шевкнытчис борд..
Сруг сарөптис лыјөм, шын пуркнитис бөд,—
Вір прыокөптис ылөз, кын јі лоі гөрд...

Таз кулисны гөрд, војтыр, пунктисны јур,
Гөль јөз понда пессисны, вөчисны бур.
Ми на пыды быдтам том војтырөс тыр,—
Выл олөмсө дорам—вын мијан оз быр.

1928.

ГӨРД АРМИЈА

(Сывоо „Марш Буденого“ ногөн)

Лок мистөм, пөттөм, зев горш кырныш чукөр моз,
Роч муын быд пелөсө жежыд вөчлис поз:

Кыз везјасөн дыр гарталис,
Век роч му бостны арталис,

Пыр көсјис вөчны Сөвет властлы пом.

Өд мијан Гөрд армија повтөм, јон:

Оз бөрө мун,

Оз могыс сылөн вун;

Өд уна тышнад сылөн чорзис өөн,

Код локөн локтас,—петкөдлас звөн.

Бі кыш пыцкын Гөрд армијаыд пессөс дыр,

Сек жежыд чукөр Роч му паста вөлі тыр,

Код сурө—лока вијоны,

Быд болшевикөс лыјоны,

Ез лыффыоны көт пөрыс, көт і том.

Өд мијан Гөрд армија да с. в.

Пан-Польша да сфенікин, сесса Врангел—бар,

Лок Махно да Јуденіч, сесса колчак—„сар“.

Кыш піө Роч му бостисны,

Важ властјас гөгөр востисны;

сферт, секи вөлі өөкыд оланног.

Өд мијан Гөрд армија да с. в.

Роч муывса гӧл воӳтыр, бытӧ ӧтӧ морт,
Пыр сувтӧс жежыдяслы воча,—вунӧ горт;
 Фыр вывтӧ лоӧ песыны,—
 Бӧр жежыдясӧс весыны,
Мед пӧртны выл бур олӧм течан мог.
Ӧд миӳан Гӧрд армӳа да с. в.

Гӧрд армӳаыд тышкаӧс, ез тӧдлы муӳ.
Ферт, жежыдяслӧн бӧрвылас ез выныс суӳ...
 Мед ӧнӧ вылыс воласны,—
 Ми чаӳтам-да, ферт, поласны
Роч муӧ суӳны ловӳа вывчыс јур.
Ӧд миӳан гӧрд армӳа да с. в.

1928.

Зев гажа, југид вөлі лун,
 Гөрд шонди јона пөжис кушын;
 дыр тащом луныс, дерт, оз вуя,^а
 Чапајев зев дыр пессис кышын.

Казакјас, кыз-тај чорыд зер,
 Лебзисны вөрсаң гөрдјас ылдө;
 Пөс вөрөн тырис мiртуј шөр,—
 Лыјсөмыс ылдөз вөлі кылдө...

Гөрд војтыр ез жалитны вын,—
 Чапајев сөлдөм налы сетө;
 Бек гымгө, саргө, гөгөр щын:
 Быд пишщал помыс пула петө.

Чапајев пессө, ставыс вiр:
 Пелпомыс, ранитчөма кыс.
 Пишщал томанлөн заткө зiр...
 Зев уна казакөс-нин вiјис.

Ез повзы нөти „Чапај“ јорт,
 Ез пышјi, јөз моз, ыли вөрө,
 Щөщ сыкөд вөлі кызвит морт...

Пыр нөжјөн мунис валаң—бөрө.
 Кыр дорын веноисны зев дыр,
 Казакјас бөстисны-нин кыщдө;
 „Чапајлөн“ кытчөз вын ез быр,
 Пессеисны бөрас зiк-нин кыкөн.

Сек врагыс топōдiс-нiн кыт,
Чапајев гōгōр ојдiс вiрōн...
Казак мед ловјōннас ез шыц,
Четчыштiс урал јуса јiрō.

Таз кулi мiјан „Чапај“ вок,
Гōл понда оōлōм сылōн пуiс.
Бōр јōртным мi дiнō оз лок,
Ураллōн ваыс сiјōс муiс.

1928.

Шонди жара ломтыоё,—

Женеж ставнас лöz:

Муыс лöна шонтыоё.

Ми мунам уна жöz.

Ми Ленин тужöд мунамöж—

Öд, кывжыс сылөн чер:

Göd ужö ставным сунамöж,

да доржам ЕСеСеР!

Строжын мунам зумыда,

Со, вөрö весиг му;

Кокным тужсö гымöдö—

Сек вөржылö быд пу.

Ми Ленин тужöд... да с. в.

Морöсжасным вылынöо...

Оз повжы мижан öн.

Врагжас пинсö жүрöны—

Ми видлам накöд вын

Ми Ленин тужöд... да с. в.

Маневражас вылын велöдчам,

Кыз нуны врагкöд тыш.

Med Чемберленыд делöдчас—

Ми кырсаам сылыö мыш.

Ми Ленин тужöд... да с. в.

Будоннöжс ми тöдамöж,—

Кыз муналис врагжас пыр.

Ковмас-кō—сек мōдамōј

Коо вылō пырыо пыр.

Мі Лењин тужōд да с. в.

Чирсам врагōс—жугōдам...

Став муас лептам коо.

Пилсудскōјјасōс лукōдам—

Од штыкным мїан јоб.

Мі Лењин тужōд... да с. в.

Мед-жō врагјас јірōны

ЕСеСеР вылō пїнь:

Лōсōдчыныд дырō-нō...

„Кї-кокным абу кын!“

Мі Лењин тужōд... да с. в.

Муыс ставнас тїралас,

Кор кыптас јōзлōн кї...

Капїталōс сїралам

да вылас о́зтам бї.

Мі Лењин тужōд... да с. в.

1929.

Мунöны унаöн стројөн,
 Паскөмныс долалö вiж.
 Шондiыс пöс жүгөр којö...
 Музöмыс налы оз jiж.

 Jурнысö кутöны вылын,
 Сералö гөрd чужöмбаи.
 Сылöны...

 Jöлаыс ылын
 Jуркнiтлö...
 Лөсыd öd тан.

Том стројын ыжыd вын четчö:
 Быдöнлөн ворсöдчö вiр.

— Врагјаслы огö мi сетчöj...

Öгувтам тышын став мiр!

 Шондiыс штык вылын ворсö,

 Пöртмасö, öзjö кыз бi.

 — Ат!.. два!.. Трил!..—

 Камандiр горзö...

 Тувтчалам

 Зумыда мi.

Рытјавыв шöйтчыны сувтiм:

Вижöдiс ју бокса ерд.

Соом мiсө сывны мi кутiм—

Раdлö сен оöлöмыd, дерт.

Бој вылō лōсōдчам мунны!
Велōдчам тышкасны сен.

Ог уꜙōј...

Ог сетчōј унлы...

Мудер враг

Гōрдōс оз вен.

* * *

Мунōј, велōдчōј, том војтыр;

Воꜙын-ōд олōмыс—тi!

Тыш вылын ез вōв мед ојбыр +

Чорꜙōдōј они том кi.

Мунōны унаои стројōн,

Паскōмныс долалō вiж.

Шондиыс пōс југōр којō..

Муꜙōмыс налы оз јiж.

1929.

ВӨЛІ НӨЈТНЫ, НӨЈТНЫ КӨСЈӨМ!

(ДЕМЈАН БЕДНӨЈ СЕРҒИ)

Вөлі нөјтны, нөјтны көсјөм,
Јона нөјтны мијанөс.

Ег ми шонди улын пөжөј—
Видчыөимөј најаөс.

Өд китајса генералјас
Тышкасыејас повтөмөс:
Мырыыс војтырлыс кварталјас
Пазөдлөны туйтөмөз.

Эбојлун налөн ылөз кылө...

Солөмјасныс пуисны,—
Совет Сојуз „дурөм“ ыылө
Сетны отпөр шуисны!

„Большевикјаслыс пез позсө
Көлө зикөз чергөны.
Сөмын пыр-жө бөрлаң вожсө
Налы лоі бергөдны!

Вөлі нөјтны, нөјтны көсјөм,
Јона нөјтны мијанөс.

Ег ми шонди улын пөжөј—
Видчыөимөј најаөс.

Сізі сетім,
Сізі летім,
Сізі најөс пыркыитім:
Пыр-жө Чжанјас,

Суе—Ланјас

Нотајасөн тыртисны.

Нота, нота вылө чужө,

Лөнөс...

(Мыјнө вөчнытө?)

Ас уж вөчны бура кужам

Мі долневосточњікјас!

Чжанлы вочакывјыс міјай—

Тышкын эбоја вермасөм.

Мырғыс јөзкөд кыс-кіө

Олөм дорны термасам.

Вөлі нөјтны, нөјтны көсјөм,

Јона нөјтны міјанөс...

Ег мі шонді улын пөжоөј—

Відчыөімөј најаөс.

1930.

БОЈЕВӨЈ ЧУКСАГОМ

(А. БЕЗЫМЕНСКИЈ ГЕРҒИ)

Сени, рытив вежтас бердын

Щош-жө ветлө часөвөј.

Сіјө јоо штыкыс враг чердлө:

Оз уз, лөна өтi вој.

Медым врагным мiјан ужалм

Ғинөм вылө ез торк—пык:

Вежтас виґны колө кужны...

Медым гөгөр зоргіс штык.

Ми банґит Чжан-Суге-Ланөс

Бура кырссiм... нуіс кок.

Möd „поход“-кө көсјө панны,

Mödпөв содтам!—Волам бок.

Врагыд мiјан гөгөр шөјтө,

дыр-нин—даскујим во чөж.

Асыввывсаң врагөс нөјтыс—

Нөјтө рытиввылын щош.

Медым врагным мiјан ужалы

Ғинөм вылө ез торк—пык:

Вежтас виґны колө кужны...

Медым гөгөр зоргіс штык.

Ужным мiјанлы зев довн,

Щош-і штыкным зумыд, јоо;

Сөвет порок коотам јона—

другөн мiјанөс си боет.

Медым врагным мијан ужды
Нтинѳм вылѳ ез торк—пык:
Вежтас виґны колѳ кужны...
Медым гѳгѳр зѳргис штык.

СССР-са вежтас пѳлѳн
Ветлѳ повтѳм часѳвѳј.

Оз ло врагыѳ нѳѳѳи полѳм
Мијан вынным бојевѳј.

Кодыр ковмас нуны вылыѳ
Фронтјас вылын врагкѳд коѳ:
Лыјны, сущкыны сек збылыѳ
Кужам!..

Штыкным мијан јѳѳ.

Медым врагным мијан ужды
Нтинѳм вылѳ ез торк—пык:
Вежтас виґны колѳ кужны...
Медым гѳгѳр зѳргис штык.

1930.

БЛУХЕР АРМИЈАЛОН ГЫЛАНКЫВ

(А. ЖАРОВ ГЕРҒЫ)

Асыввывоан асја војо
Кыптіс ыжыд кымөр—лөз.

Сопка сажаан зер^{мы}нын којо...

Локтө мијан ылө грөз.

Сіјө грозыс мі ~~от~~—повзөј,

Егө бөрүзөј, кыз том ныв:

Пула зерөн воча сөвзим—

Грөзлы сетім вочакыв:

— Гашкө еща өтчид сөвзөм?

Вермам мөдыс!—

Зев-кө бур.

— Блухер јорт, мі огө повзөј;

Бојө мунам,

Пуктам јур!

Гөрд армија ас збој ынөн

Баңдјтјаслы „гіжіс чек“...

Налөн регыд вісміс кынөм—

Бөрлаң гөгылтчисны сек.

СССР-са вежтас дорын

Лок враг пакөдөма сыб.

Тажө чорыд сылөм горын

Кылө налы воча кыв:

— Гашкө еща өтчид сөвзөм?

Вермам мөдыс!—

Зев-кө бур.

— Блухер јорт, мі огө повзөј;

Бојо мунам—

Пуктам јур!

Локтор выло чорыд киѳн
Кучкам!..

Врагыс вѳчам бус.

Медым пјавилетка мијан

Зоризалѳмыс ез кус.

Медым вылног олѳм течны

Ез торк некущѳм банѳит.

Чорыд залпѳн кутам лезны...

Тази вочавизам зик:

— Гашкѳ еща ѳтчыд сѳвѳѳм?

Вермам мѳдыс!—

Зев-кѳ бур.

— Блухер јорт, ми огѳ повѳѳј:

Бојо мунам—

Пуктам јур!

Вѳтлам врагѳс вектас сажѳ,—

Кѳртам банѳитјаслыс ки.

Мырѳыс војтырлы Китајѳ

Ыстам ыжыд чолѳм ми.

Врагным јанзим сорѳн сетчис...

Выль уж повтѳг, гора сыв.

Асыввылыс ми бојечјас

ѳни сетам тащѳм кыв:

— Гашкѳ еща, ѳтчыд сѳвѳѳм?

Вермам мѳдыс!—

Зев-кѳ бур.

— Блухер јорт, ми огѳ повѳѳј:

Бојо мунам—

Пуктам јур!

1930.

ГӨРДАРМЕЈЕЧЛӨН ВІГТ

(ІВАН ДОРОҢЫН СЕРҒИ)

Бур јортјас, вөвлі зев пөс кад,
Зев куз походјас төдлім.
Оз вунөд сижөс менам сад,
Кыз врагјасөс ми вөтлім.

Гөрдлыјсыс ме,
Гөл сиктлөн пі.
Ми еновтімөј гортјас...
Куз чептын кујлам оурсөн ми...
Комротным горзө:

— Јортјас!

Ме төда тырмас тіјан сам—
Ми налы петкөдламөј тан,
Кыз кужам вермыөјасөн петны,—
Власт понда збој јурнымөс сетны.
Вөр бердын лыјсөм жара мунө:
Вөр шөрын лажјалөны пујас;
Морт-морт бөрөа пыр муө сунө—
Ерд вылын тупласөны шојјас:
Јон тышлөн горыс јургө ылөз.
Быд бокын јөзлөн лөвтөм кылө.
Веж муө летчө шоныд вір...
Пішщаль томанлөн заткө зір.

Рад бөрөа—

Рад.

Взвод бөрөа—

Взвод...

Некод оз вод.

Тиралө лыҗөмыг муыс.

Таласө кок улын суыс.

Бөлі сен сикт,

Сдукөн зик бырі.

Јенежө каяө сурҗаөн би—

Сикт гөгөр сөд щынөн тырі.

Оз тыдав гажа шонді југөр.

Со, мунөны збој лыҗөыг чукөр

Комрот сен горзө:

— Сөветјас понда көв ми кулам,

А татыо бөдлан оз ло мунөм...

— Урра!..

Бојечјас бара воқө.

Јоо штыкөн көсө...

Штык јывныс вірпач рөмөн ворсө.

Војө вөрыс.

Лебза скөрыо.

Шор.

Сон.

Туж.

Со бара сон.

Ме термаоа,

Ме јон...

Но друг,—

Кокзадјөе сотіс.

Me сувті сдук.
Јенежыс шөрі поті...
Пыр кымын усі...

.....
Ог төд, со, дырө узі.

Me садмі...
Куст бокын офіцерјас —
Кујим морт.
Пыр падмі...
Наганос перја.
„Ен вузав, јорт!“ —
Me сылы шуа.
Пыр четчі,
Воқо кокос нуа!
Сон вестө летчі
Воді муас.

Пызан.

Віна.

Погонјас...

— Ак, понјас!

Ҷик боста талун воқос...

Me кыссі нөшта воқо.

Скөр біөн морос өзјө,

Оз тірав менам кі—

Куроксө леңны көсјө,

Мед оөлыштны наганью—

Леңны свіңеч сора бі.

— Ті он дыр јөктөј...—

Наганлю вом

Me воқлаң јөткі...

— Лептөј кітө!—

Суға вiтa...

Ме вылө зоргөны квајт сiн—

Кi-кокныс жөмдi—лоi кын.

Быд мортөс вiскөмөн ме бөрјi...

Гыммуни лыјөм кујим пөрјө.

Пыр муө усi кујим шој...

.

Во мысғи вөмiө бурдiс кокын дај.

Бур јортјас, вөвлi зев пөо кад,

Зев куғ походјас төдлiм.

Оз вунөд сiјөс менам сад,

Кығ врағјасөс ми вөтаiм.

1930.

Вөр пөвс піла шы тронгө,
 Чардбиён југјалө чер;
 Быд пуө вынјора клонгөм—
 Ужгорөн поткөдлө вөр.

Ми—мувыв Октабрлөн бригада,
 Ударнөј бригада!

Збој ужным јуралас мед:
 Быд морт вылө сетам ми кадө,
 Грымөдан кадө!

Звучнөј лыд—сурс кубометр,
 Сурс кубометр!

Штурм вылө вөрө ми петім,—
 Пым віра большевик рөд.
 Парвіја возын кыв сетім—
 Лептыны вөвалытөм өд.

Пріпев

Морөсын көсјан бі ломчө,
 Сөнјасын—багатыр вын.
 Војмуын выл котыр ловчө:
 Звучнөј өтрад—сылөн ным.

Пріпев

Помыс-пом шымыртам вөрсө
 Сквознөј бригадаөн ми.

Пыркытам өдөн жаг шөрсө,
Мед өзјас гiгaнтјаслөн бi.

Пріпев

Укјөдлө пујаслөн пөрөм,
Тракторөн гымөдө кад.
Муыс i сынөдыс вөрө...
Тiралө классөвөј враг.

Пріпев

Вөрө мi, звучыкјас, петiм,
Көсјөмным мi пыщкын тыр.
Парвiја возын кыв сетiм:
Камгыны-дорны выль мiр.

Пріпев

Көсјыгiм вөчны-i вөчам!
Кеслөма пiла да чер.
Өдзөдас выль мiрсө течөм
Вөр-јагыс лезөм быд кер.

Пріпев.

1931

Мі һол воеа тыш вомөн вужім,—
Выл кад вёсна кістлімөј вір,
 Мед гымалас
 Јургас
 Збој ужын
Ударнөј вил мір!

Војасыс кывтөны тувсовја шорөн.
Мі төдам јон тышјас,
 Бојјаслыс щын.
А өні!
 Ужмуным муралө
 Вөвлытөм горөн...
Сен ыжыдыс өтувја вын.

* * *

Кусөпыр ужгорнад
 Помһідор вөрөј.
Петкөдлөј выннытө
 Піла да чер.
Мед збој ужын муыс
 І сынөдыс вөрө,
Мед голгысө
 Уна міллонјасөн кер.

Војму

Туганјаснас

Јенежсѡ бышкѡ.

Талунја фронт мијан—

Вѡр!

Ми вѡр вѡсна

Петимѡј вермана тышкѡ,

Вермасѡм лоас зев скѡр.

Вѡр пѡвсын выль ужлѡн

Укјѡдлѡм кылѡ:

Течсѡ мѡд олѡмлѡн подулыс тан.

Ударнѡј уж

Бостчѡдан горшыѡн былѡ,

Мед содтѡдѡн тыртны

Вѡрлезан план!

Выль кадыс

Збој јѡзѡс

Тышвылѡ корѡ.

Кыпѡдам вѡр ужын

Большевик сам.

Тажѡ збој ужас

Выль јѡзѡс дорам,

Кодјас вежасны војмулыѡ бан.

Вѡр фронт вылѡ

Гурсѡн Јершовјасѡс сѡтам:

Нѡмкоѡсас

Выль јѡзлы

Вѡрлезанѡн.

Уна оо звучнӧй бригааӧн петам,—
Медвозӧ кыпӧдам
Звучниклыг ым.

Ми тӧдлӧм-нын
врагјаскӧд
тышкасан кӧрсӧ!
Со, ӧщкам-нын
медбӧрја капитал вуж.
Сквознӧй бригааӧн
Вӧналам вӧрсӧ,
Мед Војмуын јургас
Ударнӧй збој уж!

* * *

Зелӧдам выннимӧс!
Ӧд олӧмыс воґын...
Оз повґӧд мијанӧс
Врагјаслӧн грӧз.
Социализм вӧсна
Зев ыґыд кооын
Содӧны
вӧвлытӧм миґ
течыс
јӧз!

1931

ВӨРЛЕҢЫГЛӨН МАРШ

Гіја вөрлеңыг-ударникјаслы

Выл горөн јургө—оылә
Ударнөј јаг!
Збој ужыс јагын кылө—
Ударнөј кад!
Уж мунө вөрын төвбыдчөж:
Јон вынөн војвыв мырсыг јөз
Выл олөм вөвлытөмөс течө,—
Вөр—јагын зарні лезө.

Камгө чер,
Голгө кер:

Мі тыртам ыжыд план!
Выл Војвыв течан план!
Миллонлыг лыдпас төдө
Ударнөј јаг!
Вөр вөсна тышкө мөдиг
Ударнөј кад!
Оз дугдыв камгө черлөн дор.
Вөр пөвсөд мургө трактор гор.
Быд керлөн пөрөм камгө враглы..
Мі ыстам чолөм јаглы!

Камгө чер,
Голгө кер:

Мі тыртам ыжыд план!
Выл Војвыв течан план!

Выл повтөм јөзөс чужтө
Ударнөј јаг.

Пеж враглыс нещкө вужсө
Ударнөј кад!

Збој өдөн вежөө Војму бан!

Социализм ми течам тап.

Став мирас уҗным мијан кылө...

Вөр-јагын јургө ылым.

Камгө чер,

Голгө кер:

Мі тыртам ыжыд план!

Выл Војвыв течан план!

Выл горөн јургө—ылаө

Ударнөј јаг!

Збој уҗ тан—јагын кылө—

Ударнөј кад!

Уҗ муно вөрын төвбыд чөж!

Јон вынөн војвыв мыроыс јөз.

Выл олөм вөвлытөмөс течө—

Вөр-јагын зарни лезө.

Камгө чер,

Голгө кер:

Мі тыртам ыжыд план!

Выл Војвыв течан план!

1930

Туганҗас
 җурнысö
 лептöмао
 ылыö.

Рыт сорöз
 На улын
 Кашкөдчөм
 Кылыö:

Локтöмао
 Ужавны
 Сиктҗасыс
 Җöа.

Кьондчөм...
 Трашкөдчөм...
 Лым зуртөм...
 Зушкөм...

Җагҗасеан
 Төвныркөд
 ердҗасö
 чуктö---

Ароаныс---
 Тулысöз---

Вөрлеңг
Чөж.

Туганјас
Төвулын
Зөрөны
Пөчөн.

Вөр шөрүн
Вөрлеңы
Колан уң
Вөчө.

Сөмын сен
Збој өдлөн
Јургөм
Оз кыв;

Өдным оз
Гымакыв
Стал вөлөн
Вөрын;

Ордјыоан
Знамјаным,
Вашлүктө
Бөрын: /

Ударнөј
Кварталын
Век-на
Прорыв!

Туганјас
Төвуаын
Лөвтисны
Нора.

Пожомјас
дөзмөмас—
Ҷуртөны
Гора...

Ҷуртөны:
—Вөрлезан
Планын
Прорыв!..

Талыштам
себляоом,
Гаг самөн
Вөрөм;

Заводјаслыс
Збој өдсө
Гујам ми
Вөрө!—

Ве Ка Пө
Таз шуис
ассыс
јон кыв.

Туганјас
ЛовҶисны—
Пыркјөны
Јывнас...

Вөр—јагыс
Зил уңөн
мөдөдчис
Сывны:

Збој өдөн
Чепөсөыс
Jöзлөн уң
тан.

Бригада—
Бригадакөд
Ордјыоом
Кыö.

Јаг шөрын
Уж муно
Өзјөдан
Гыөн—

Содтөдөн
Тыртны
Вөрлезан
План!

Туганјас,
Ті вылө
Визөдиг
Jöзлөн

Гөлөмныс
Збој өдөн
Ыпјалө
Өзјө...

—Врагјаскѳд
Тышкаоіг—
Вужам
Прорыв;

Чорыда
Камгѳмѳн
мыј выныо
сѳтам:

Віг мільон
кубометр
содтѳдѳн
сѳтам,—

Збој јѳзлѳн
Ташѳмі
Кѳсјсан
Кыв.

1991

дöзмöма вөр жагыс скөр,
Пуџöма сөлöмыс пулөн:
Кыкeо сурс кубометр вөр
Кыскавтөг кујлө
Кöсјыслім ставөн
Вoјвылын—тан:
Џик тыртны таво
Вөрлеџан план.
Нырулын сылө,
Лебачнын оылө,
Вослалө тулыс—
Лым ешкін мулыс
Вочасөн кулө...

.

Вөр шöрын уна кер кујлө.
Быд керлөн колöм
Сöлöмтö волö...
Öдöптaм, нолö—
Мыреыс јöз волөј:
Бертыштам кујлыс шпал-кер,
Нöшта-на төчитлөј чер.
Вөвјастö соöдлөј зила;
Трактортö мавтасөн вердөј.
Пиң-гыжјөн бостчөмөн тилөј;

Кулыс вөр кыркөщлань бертөј.
Зелөдлам вын,
Черным оз мын.
Вөр пафта дофлөн шы кылас.
Вөр-јаг мед збој уҗлы оылас.
Опја збој кадын,
Ударнөј бригада,
Нуөд те вескыд туживъ;
Уҗ вылө кыпөд,
Став јөзсө лыбөд,
На пөвсын нуөд тужыр—
Олөмыс „диктүјтө“ сиз.
стеланкаөн вуҗам
Ударнөј өд вылө,
Уҗавны кужам...

.....

Кылө-нын оылөм:
Вөрын-нын өдөптөм төдчө—
Колөм вөр кыркөщлань летчө.
Комсомол пијан,
Вын уна тижан,
Быд уҗын повтөмөс ти;
Өни, ферт, оз-нын ло полөм:
Котыртөј том јөзөс, нолө,
Вөр шөрө сурс лыдөн воөј—
Кер бердын зелөдлөј ки.
Весшөрө ог воштөј час,
Лун і вој кутамөј мыркны...
Кылөдны вөлі мед дао—
Вөрлеҗан план ковмас тыртны.

Сы вылө өдөптам збоја,
Ог уълөј војјас!

.
дөзмөма вөр јагыс, скөр,
Пуџөма сөлөмыс пулөн:
Кыкко сурс кубометр вөр
Кыскавтөг кујлө.
Көсјывлім ставөн
Вој вылын—тан:
Џик тыртны таво
Вөрлезан план.
Врагјаскөд вермасіг сор
Бостчылам сөлөмсаң уждө.
Өдөптам! абу-на сор...
Ордјысан өд вылө вуждөј.
Оз кол мед вөр шөрө џик өві кер—
Лечтылам чер!

1930.

Өнја кадын
Кадыс колтчөм
Некытчө оз туж;
Ез-на пуксы,
Еа во шөйтчөг...
Ужад збој өд суж.
Термас!
Лымјыс сылө...
Унжык пөрөд вөр.
Вөртө кавишщөјас вылө
Кыскав—зіла вөр.
 Бостчылам прамөја,
 Уж ыжыд тан:
 Тыртам ударнөја
 Вөрлезан план.
Жујјалөмлы,
дышөдчөмлы
Пуктам пом;
Торкалөмлы
Падмөддөмлы—
Біја-пөс көртвом.
Ыжыд вынөн кыптам ужө,
Өнја кадын мустөм узөм...
Петам вөрө,
Јагјас шөрө,—

Ставдн, быддн.

Уна лыддн...

Јоткам возлаң уждын од...

Комі војтыр—тајос төд!

Бостчылам прамөја,

Уж ыжыд тан:

Тыртам ударнөја

Бөрлезан план.

Витвосо план

Вежас Војмулыс бан.

Гөллунлы помыс-нын матын.

Жујжавтөг дыр,

Сөлөмсаң пыр,

Сөмын мед план тыртам кадын.

Кывзы, Иван,

Те щөщ, Степан:

Кујломон шудтө оз дорны.

Корө выль уж,

Состө, вај, пуж—

Оломсыс, јортө, ен сормы.

Бостчылам прамөја,

Уж ыжыд тан:

Тыртам ударнөја

Бөрлезан план.

Враг вылө мунлімөј

Штыкөн,

Өвиөн-кыкөн,

Миллонөн-сурсөн—

ез сувтлы јуроі.

Уж вөчиг јуроі оз сувт;

өккыдыс абу зев полөм.

дорамөј ылынога олом...

Оз четчы важыс мед—

Пуктамөј ут.

Бостчылам прамөја,

Уж ыжыд тан:

Тыртам ударнөја

Бөрлезан план.

Классөвөј враглы сетам, отпор,

Мөдөс оз кор:

Сөвет законөн

Тувјалам вомсө

Бөрлезны петны абу-на сор,

Сөлөмыс тајө уж вөчам:

Миллон кер пурјасө течам.

Кылөдчөм жылыс

Мөдыс ме сыла.

Өні мед вөр паста кылас:

Бостчылам прамөја,

Уж ыжыд тан:

Тыртам ударнөја

Бөрлезан план.

1930.

Поёмјас журнысө лептөмас ымлө,
Ловџома помнидор вөр.
Јаг шөрын черјаслөн кашкөдчөм кылө,
Комі јөз вөчөны кер.
Һажгөны пілајас, пөрөны пујас—
Отувја уждөн ем вын.
Тырөны керјасөн, шпалјасөн јујас.
Војтырлөн оөлөмныс пым.
Јон тужөд трактор вөв ружтөмөи муно,
Кашкөмсө пакөдө төв;
Ужалө дугдывтөг, војө і лунө,
Ас выннас вежө оо вөв.
Јаг шөрын јуркјөдлө гажаа оылөм,
Бригада ужалө сен.
Уждөн шы вөрпөвсөд паккалө ыла...
Селанка војтырөн, щем.
Комі јөз асланыс повтөм збој уждөн
Тыртөны вџтвооа план.
Јанөдам та кадын, коді дыр уџө,
Бөтлаам, код торкалө тан.
Отувја зџ уждөн топавлөм венам,
Ловџөдам Војвывса крај.
Комі морт, өні мог зев ыжыд төнад:
Вөрлеҗны пыржө те кај.

Отувјон ставон ми кајамөј јагө;

Уж вылө ки абу кын.

Быд пулөн пөрөм мед падмөдө врагөс—

Пазөдө сылыг пеж вын.

Медым-жө выл ужным қирдалас јара,

Бөрлезыг, дөрөмсос пуж!

Tödac med СССР-өс мусарыс,

Кытөни веокөдлө уж.

1929.

Гажа вөрын
Мунө гы,
Јағјас шөрын
Кылө шы.

Јона мургө,
Төдчө вын:
Трактор жургө—
Пыщкыс пым.

Тујыс вескыд,
Бығтө бор.
Сылы вескод
Сөкыдтор.

Трактор кыскө
Кыксо кер...
Гора баксө,
Бығтө скөр.

Чолөм сылы
Ыстө вөр.
Шувгө, ыылө
Парма шөр.

Вөрын кылө
Мургөм јон.

Трактор вылын
Уджлөн зон.

Оз шу кывсö
Уна пöв:
Сылыс кывзö
Уклад вöв.

Вöрыс увгö,
Шувгö көж.
Трактор жүргö
Суткі чöж.

doddö течыс
Оз тöd муз;
dodjas ректыс
дыр оз уз.

Ужыс полöм
Абу тан!
Тыртны колö
Гетöм план.

Трактор жургы,
Жургы—сыв...
Гора мургы,
Ылöз кыв.

Веж те қікөз
Војму бан.
Лок щöщ оіктö—
Колан тан.

1930.

Окалө тувсовја шонди,
 Морөсөс оңөдө, шонтө
 Сөлөмоаң горөда сывны,
 Војвыв му кутас мед кывны.

Нимкодас, нимкодао тулыс;
 Ји ешкін кулышт, вај, јулыо.
 Ердыввјас лым улыо восты...
 Војтырөс нимкөдны боотчы.

Тулыс, те вылторјас вајан,
 Сіктјасы—оіктјасө кајан:
 Кыпөдан выл уждө јөзөс.
 Му јөрө восталам өңөс.

Окалө тувсовја шонди,
 Морөсөс сөңөдө, шонтө.
 Сөлөмоаң горөда сывны,
 Војвыв му кутас мед кывны.

*

* * *

Тулысыд гырыо уждө лөбөдө,
 Јөз вылө пунктө выл мөг.
 Уждө вылө быдөнөс кыпөдө,
 Шуө:—ен жујјав, бур вок.

Лунвывоан пѳткајас локтігѳн
Му вылѳ петѳны јѳз;
Тувсовја ва визув јѳктігѳн
Кылѳдчам мѳ тулыс чѳж.

Му вылын, ју дорын, јагјасын
Гыѳны уна оурс морт...
Выл олѳм кыпѳдан кадјасын
Уѳны оз поѳ, дѳна јорт!

Талунја мѳг менам—кылѳдчѳм:
дастыѳам сек кѳжлѳ мѳ.
Та кадын мѳстѳм зев дышѳдчѳм...
Гѳнјасѳыд кѳсѳ мѳд бѳ.

*

* * *

Ју дорын голвіѳѳны керјас,
Он суѳ те сѳннад пом нѳ, дор.
Сен лунын југјалѳны черјас,
Јон сылѳм говкјалѳ рыт сор.

Брѳгада пурјас сенѳ вѳчѳ...
Тѳм вына јѳзлѳн пуѳ уѳ.
Быд мортлѳн бангыс летчѳ пѳѳмыс,—
Кад колны оз поѳ ѳѳѳ сущ.

Ул керјыд тѳм јѳз кѳын вѳрѳ:
ѳерт, ѳтув уѳын тѳдчѳ ѳд.
На бѳрѳа быдѳн кѳјѳ вѳрѳ...
Вѳр јујас дорын јѳзыс ѳѳд.

*

* *

Багырјас вөчөдны,
Брөдһијас лөсөдны
Воис-һин кад.
Шыбытөј ојбыртө,
Бригада котыртөј,
Ужјасын корој выл лад.
Колхозөн, грездөн да сиктөн,
Петөј, вај, кылөдны вөр...
Ештытөз ен локтөј бөр.
Сувтлытөг Кардорөз кывтөј,
Кылөдчөм вылө ми сөтам став вын;
Ордјысөм быдлаын воотам.
Уж вылө оөлөмным мијан пыр пым...
Повтөм өд сөкыдтор бөстас.

*

* *

Выл Војвыв дорөм
Уна вын корө...
Вынјөрјас жалиттөг ми
Војвылын өзтам выл би,
Медым врагјаслөн подулыс пөрө.
Бөрлезөм—кылөдчөм
Медыжыд мог,—
Сы жылыс быдөн ми төдам.
Жујјалөм бырөдам,
Туж вылыс јог
Весалам...
Сөстөм туж куза ми мөдам.

Керјѳн мѳ гѳл лунлы чорыда вартам,
Шпалјѳн мѳ колскѳптам враглы.
Важ течасвуж вылас выл овмѳс гартам.
Выл ѳдѳн кыввѳзам кадлы.

Окалѳ тувсовја шондѳ,
Морѳсѳс онѳдѳ, шонтѳ.
Гѳлѳмсањ горѳда оывны,
Војвыв му кутас мед кывны.

1930.

Лечыд војтөв локыо шувгө,
Кіосө араа көзүд зер.
Паскыд Ежва скөрыс увгө—
Ворсө гылөн сылөн шөр.

Паскыд Ежва морөс вывти
Гыјас петкөдлөны јур
Гыјас пөвсти һөжјө кывтө
Араа војын лота пур.

Шөрас ыжыд біпур өзјө:
Індө пурлы вескыд туй,
Медым сіја увлаң лөсјө,
Медым кыркөщлаң ез суј

Білөн југөр швачкө ылө,
Ворсө гыкөд зарһи рөм.
Лечыд војтөв нора сылө,
Бығғө корө пас да көм.

Үөс чом бокын, мајөг јылын,
Војтөв улын шпоргө плаг.
Ежва бердын һөрыс вылын
Ылөз шувгө пожөм јаг.

.....

Пурјөн вескөдлыөјас быдөн
Комсомоллөн медбур пі.

Лыдфыны кө најос лымдөн:

Лоас кыңол вына кі.

Најос өбі гөрөд жітө:

Вөчны помөз тајө уж.

Төдны колө Леңін пітө —

Сылөн лозунг: Быдтор куж!

Кывтыс војтырлөн оз уңсы,

Намы төдса арса вој.

Виқөд: пурјыс мед оз зугмы,

Медым лапкыдін оз сој.

Недыр мыөбі зужгөм кыліс —

Том војтырлөн сувтіс пур...

Војтөв нөшта нора өылө.

Гыјас лепталөны јуғ.

Сөләм ыркмуні том јөзләң,

Чужөмвылыс вежоіс сер.

Тајө сібдөм јон уж вөзјө...

Васаң көзүд, вывоаң зер.

* * *

Ежва шөрын арса војын

Пуіс кывтысјаслөн уж.

Мыјјас лептыны сек лоі —

Гіжны сы јылыс он куж.

Көзыд ваин лок кӱмкотӱн
Лоі ујавны зӱн вој.
Кӱзыд војтӱв швачкӱ ---сотӱ:
Кынтӱ туша, кынтӱ сој.

Сӱмын повтӱм ужӱн најӱ
Пурлыс бергӱдӱсны бӱж.
Сӱјӱ петӱс сӱбдӱг сӱјӱ —
Сӱкыд ужыс ез ло лӱж.

Асја-војсаң сезны кутӱс,
Мытчӱс шондӱ ассыс јур:
Гӱрд плаг вылӱ југӱр пуктӱс...

.....
Лӱна кывтӱ лота пур.

Ежва шывгӱ езыс вӱнӱн,
Гылӱн бырӱ весӱг сер.
Асја шондӱ зӱргӱ лӱна,
Бытӱвӱ вылыс лечтӱм чер.
Том војтырлӱн музыс вунӱ;
Вунӱ кынымӱм, војтӱв, зер.
Арса војлӱн скӱрыс мунӱ,
Налы бура мусмӱс кер.

.....
Налыс паскӱм шондӱ коотӱ,
Вывоаң кӱјӱ жежыд ру.
— Вајӱ сывны томјӱз, боотӱј.
Мед щӱщ радлас Ежва ју.

Чорыд сылаом ылаң кыліс...
Јургө Ежва бердса вөр.
Шонди шпынжалө пур ылаө,
Нимкодасө Ежва шөр.

Тажө сылаом төдны колө,—
Тажө сылаом јөзлөн ын.
Сөкыд ужыс абу полөм:
Вірным мијан абу кын.

* * *

Ыжыд ужыс оз ло полөм,
Венам сылыс сөкыд лун.
Вөрны зила шөктө олөм...
Тажөс пасјышт, мед оз вун.

Kodi возын сөкыд ујас;
Kodi төдө сылыс көр,—
Сіјө олөм дорны кужас;
Сылөн вөчөмтор оз пөр.

Тажө кылөдчыојас ногөн,
Вөчам быдсама оөд уј.
Леңин пијан, пуктам мөгөн:
Враг мед төдас... состө пуј!

1929

Болшевик ногон
Jöзыс уж вöчö.
Му вылын
Плугјасөн
Уна вöv
Жöзö—
„Jугөр“ колхоз талун көзö!

Вöv бөрса—
Вöv.
Плуг бөрса—
Плуг...
Отувја уж jöрын цуö:
Гөрöны,
Көзöны,
Сылöны—
Выл горјас кылöны...
Выл горсö лунтöлыс
Паскөдö,
Нуö!

Шондикөд пөртмасö
Укладыс плуг.
Мырысö jöv дөрöны,
Отувја шуд:

Чашјоны борјас,
Посні му торјас
Пѳороны зев паскыд муѳ...
Мырсыг јѳз му вылын жуѳ.

Му вылын дас лыда плаг,
Лунтѳлыс шпорѳдчѳ наѳн.
Гѳрыѳјас
Рад бѳрса—
Рад!
Мунѳны...
Рудѳв бус каяѳ.

Тыдалѳ
Помѳидѳр му!
Му тајѳ ѳтувја ужлѳн.
Ылынкоѳ чуکلѳдлѳ
Лѳн Сыктыв ју...
Ва вылын
Уж јѳзлѳн вужѳр.
Оњѳѳѳ тувсовја тѳв,—
Сѳлѳмлы долыдлун сѳтѳ.
Областын нѳл сурс лыд вѳв
ѳтувја му вылѳ петѳ.
Олѳмыс гѳгылтчѳ возѳ.
Ужлѳн шы говкјалѳ выл...
Мырсыг јѳз сѳлѳмсыс збыл
Мѳд олѳм дѳрѳ,
Гажѳдчѳм сорѳн.

Врагјаслѳн некущѳм торкѳм,
Јѳз пѳвсын лѳкторјас боргѳм,—

Кокнӧдсӧ налы оз сет...
Ергасны мед!
Вын мијан на вылӧ суҕоад
Топӧдам!
Кывсӧ враг куртчас.
Накӧд тыш нуигӧн ми—
Ог лезӧј уҗын јон ки.

Кинысӧ уҗыс код нуӧ,
Вежнӧдлӧ коди туж виҕ,—
Налы ми вескыда шуам:
— Вӧчны оз поҕ, јортӧ, сиз;
Кад ӧни ыҗыд вын корӧ,
сыш уҗыд ез вӧв мед тан.
Вож муын Выл Вожыв дорӧм
Тыртны ҕик щӧктӧ уҗ план.

Асывоҕ.

Јенежыс димвиҕӧ—лӧз,
Гӧрд шонди вывлаӧ кајӧ.
Јон гыӧн му вылӧ
Петӧны јӧз...
„Југӧр“ коахоз кӧзӧ тајӧ.

1930

Тулыс...

Локтыг гажа тулыс,
Тед талун сывны көсја мо.
Кывзы нимкофлунсö мулыо...
Кывзы!
Чолөм ыста тед.

Тенад шонид рукөд локтö
Тувсов көза—
Ыжыд мөг.
Лок-жö,
Повтөг лептав коктö,—
Вежам важса оланног.

Тенад шонди мусö шонтас,
Сетас мулы ыжыд вын.
Сіктса војтыр көзны пондас...
Ödjö сывды мулыо кын.

Тувсов шонди сінтö јорö.
Узны тырмас,
Выл уж корö
Тувсов көза матын тан.
Колан во мі бостчим сорөн,
Таво деблаонитö шаң...
Тыриас!..
Медым вöлі унжык ңаң.

Kod-nō,
Mi-kō ogō боотчōj
Бертны важаа сіомōм вуж?
Чайтад, выль jōз нєм оз куж?
Ноатō, туйсō вајō востаōj...
Талуи праъник мијан—уж!

Збоја петам мукōд тышкō,
Муыс вōчам нєбыд вол
Kодлы сōкыд,
Kодлы дыш-кō—
Паокыд туйсō мōдлы кол.

Ыжыд ужыи нокоōм мустōм!
Ньаргōм, ојгōм,
Зынгōм, појгōм—
Med ез вōв!
Cijō выль jōзлы зев шуштōм.
Наалы лōсōдам „сōд пōв“

Шыглун оіктын сурс во ветліс,
Пыр-жō вōчам сылы пом.
Му мед быдтор вōлі сетō!
Jогјас пысды, id оу петō,
Medым ез вōв шептас шом

Mi-kō Тријер кадын корсам,
Зарны рōмōн кōјдыс ворсас.
Формалыныд шōщ-жō јорт,—
Кывзы ставсō, комі морт.

3. Бepдja војас.

Медым воас урожај—
Огō колōј оѳи восков
Мутō кōзтōг,
Мињерала вынсōд лезтōг...
Ставōн тази вōчам, вај.
Мырјас вазјам,
Вужјас чашјам,—
Којам кōјдыс гōгōрбок,
Секі һаһыо оз ло шог.

Ог ми дедјас, батјас ногōн
Кутōј откōн вōчны уж!
Отув овны пуктїм могōн—
Тазнад ог ми воōј шогō,
Сōмын ужад состō пуж!
Откōн олōм—абу олōм,
Сїјō оһи важсатор.
Вїстав меным, Иван, холō:
—Коллектїवाद пыран кор?

Кывзōј, кывзōј вылтор јургō—
Тажō отувја јон гор.
Комї муын трактор мургō,
Сылы воча „лебач“ жургō...

.....
Најō шыōн олōм дор

Петō шондї,
Војму јурдō...
Сафмїс парма,
Ловзїс јаг.
Комї котыр заптōј плугтō,
Бостōј пїнатō „зїг-заг“.

Öd тајо вывті ыжыд ужас
Кулакыд торкны бара кужас.
Ми регыд налы вөчам пом,
Қоахоз пыр пуктам јон көртвом.
Выл ужлы враг мед торкны мөдас,
Выл јөзлыс көрсө сјјө төдас.
Ез вун-на мијан Перекоп,
Қыз Врангел нуліс асөыс кок.

Гөрд југөр асыввылын өзјө;
Со, шонди мытчис асөыс бан!
Выл гажа тулыс сјјө вөзјө,
Німкөдны Војвыв муөс көсјө,
Қыз піөс радејтыс бур мам.

Менам сьлөм тајон оьвөіс...
Сіја јөзлы ташөм шуд:
Медым борјас зікөз чірсас
Вына трактор, уклад плуг.

Мун көѳ те сиктӧ,
 Кӧѳ степӧ,
 Кӧѳ карӧ,—
 Ӗзӧ сен дорсӧмлӧн бижӱгӧр җара:
 Течӧны из вылӧ из;
 Муж көѳ те вӧрӧ,
 Кӧѳ тундра му шӧрӧ—
 Быдлаӧд җрымӧдӧ социализм.

 Ми сы нӧмӧн
 Җон тышкын враҗасӧс куштим.
 Сы нӧмӧн
 Ловӧдӧм стал борҗа кад.
 Сы нӧмӧн
 Уча гӧгантҗас ми чужтим.
 Сы нӧмӧн
 Вынсӧдӧм большевик рад.

 Зумыда,
 Зумыда
 Тувтчалӧ,
 Воҗлаңӧ мунӧ—
 Гӧкыдыс,
 Музыс оз пов
 Тувтчалӧ
 Зумыда
 Җурсӧн,

Миллонон
Ленинској збој комсомол!

Варышон лебавліс сійо

Jon кобын:

Тодлісны врагасным

Сылыс том нїм.

I öni—

Выл олөмсө течөмын—

Мунө медвозын

дорвыс ударнөй бригадаөн „KIM“.

Гурсјасөн пырө том јөз комсомолө,

Тажө козыныс, төдөмыс, бур.

Сөмын болшевик ногөн

Велөдны најөөс колө,

Med робочөй класс вежөрөн мөвпаліс јур.

Ленинлөн пијан,

Öd муыслөн воропыс мијан...

Сің-кө, вај, кутчыслам,

Зелөдлам вын:

Вежөрөн—техніка боотам;

Вынјөрөн—выл өзөс востам,

Med збој уңным вөлі шондікөф ным

Комсомолеч!

Мун көв те сиктө,

Көв карө,

Көв вөрө,

дорсан збој өдјас

Ен лічөд,

Ен сөт.

Классовој врагаслыг возсаоом пөрөд.
Быд ужд вылын веныгөн пет.

Выл јөз вөсна тыш вылө

Став вынөн кыптам,—

Со куцөм медбөрја кыв мијан таи:

— ВКП вескөдлөм улыи

Ми выль смена быдтам,

На гөллөмын доас

I көсјөм,

I оэм.

1931

РАПОРТ

(Областувса комсомол IX-d конференцијалы — том комі гіжысјассаң).

Том јөзлөн штаб,
Тед миоаң бија чолөм!
Збој чолөм талун ыстам тед!
Таң щөктө кад;
Таң щөктө олөм,
Том војтыр кывлаас сјјөс мед.

Том гіжан вын
Тед рапорт талун сетө,
Тед сетө чорыд көсјан кыв:
Том вірным пым,
Збој көсјөм петө,
Збој көсјөм щөктө:
Ужлы ыыв!

Ог сөсөөј—
Мыжным мјјан ем:
Мі өдјас талавны ег кужөј...
Прорывыд вөлі мјјан сен—
Прорывсө зикөз ег-на вужөј.

да вынным мјјан,
Зумыд,
Јон,
Мі тикөд—

Кимс-киö
Збој öдлыс короам
Колан пом:
Јон көсјөм мијан—
Сижö.

Выл öикт.
Колхоз.
Завод.
Феланка...
Со кытөн гижыгяслөн уж.
Ферт, паччөр серöгад
От лантöј:
Ми адзам тужлыс зумыд јуж.

Мед мијан кивным
Збој öд öзтас,
Мед мијан кивным лоас јос;
Мед сижö лептас мырсыс јöзтö
Выл Војвыв понда нуны кос.

Быд кыв мед—
Сталөн вöли јургö,
Мед јургö мөлöt горөн;
Быд кыв мед—
Трактор горөн мургö,
Выл ужö јöзöс корö.

Выл кадкöд радыс
Мöдам возö,
Ллличөн индөм тужöд.
Кудаккöд петам ыжыд косö...

Тi ескöј...
Сетчö тујам.

Збој рапорт—
Абу отенö кајöм.
Ми öнија мојас тöдам.
Ми тикöд öти виçöд, вайö,
Выл кадлан збоја мöдам!

1930

Тувсовја зориқон
Быдмөны најо...
Гөлөмјас нимкодөс мијан:
Гырыоос вежыојас
Петөны таяо—
Олөмлөн вылнога пијан.
Виқод со мунөны
Туж куза стројон,
Сылөмыс гораа кылө.
Ставныс қик нимкодөс
Мунөны соөн...
Барабан јуралө ылө.
Челадлөн олөмөн
Чужөмыс өзјө...
Галстукныс оијастө јорө.
Быдөнлөн сөлөмыс
Ужавны көсјө—
Боотчыны колан уж дорө.
Быд ужын отсөгјас
Зилөны оетны...
Том вiрныс терыба ворсө.
Көсјөны гырыоос
Вежыоөн петны:
„Пыр гөтов“—вомјасыс горзө.
Быдтамөј, радејтам

Челадӱс бура,
Сетамӱй налы бур мывкыд.
Секі-і мїжанӱс
Вежысыд оураc—
Зорїзӱн быдмыс том ныв-пї.
Тувсовја зорїзӱн
Быдмӱны најӱ...
Сӱлӱмјас нїмкодӱо мїжан:
Гырыоӱс вежыојас
Петӱны тајӱ—
Олӱмӱн вьлнога пїјан.

1929

(важон олома)

„Мысса (Куломдин р.) „бурсылыяс“ чукорын
веокодлыяс тулынас (1928-од воын) вөли
лежомоос сорни, бытвөкө Ежва полон лоо
„мувежом“ — Мыс да мукөд вөлоотяс-пө
војасны пропасто. ~~Немы~~ ~~Төзыд~~ ~~новтомаоо~~
сыыо-да, 30 кымын крестайин пышжылөмаоо
вөрө овмөдчыны. сөрт, некушом „мувежом“
ез ло. Уижыкыс пышжыяс пышкыс бөр лок-
тисны Мысас“.

(Газетјасыо).

I

Мыс өиктын гөл мужик овлома,
Пыртөман Степан ним новлома...
Сетысан уна во мунөма —
Важон-нын Степаныс кулома.

дышыник мортыд зев вөлома:
Сөкыдыо, ужыс пыр полөма;
Уна зев ас немнас жулома...
(Сы-помыс, ~~мырм~~ ~~и~~, кувлома).

Кынөмпот кокныа корслома,
Нывјаскөд быдногыс ворслома,
Карјасын уна во овлома —
Быдлаө, быдлаө волөма.

Горнитны војтыркөд кушлома
(Оломын „наука“ вушлома!).

Шуоны: уна-пö тöдлöма,
Jöзыды быдторсö нöдлöма.

II

Овлісны сы кадын
 Комі jöz сөкыда:
Му вылын һаңјасыс
 Кынмывліс щөкыда;
Щыгјалөм унаыс тöдлісны,
Һајт пыщкө, сөд пыщкө пöдлісны.
 Плетјасөн вотјастө
 Гөлјөзлыс пычкісны,
 Картаыс медбөрја
 Мөсјассө кыскісны...
Лок кыв-кө стражнікы шуасны—
Розгаөн дадөтө куласны.
 Озырјас вотјассыд
 Мездысны кужлісны,
 Законтө быдногөн
 Коккыа вужлісны:

Ковміс кор—калымјас сетлісны—
„Васыд пыр көтастөт петлісны“.
 Щыгјөн да сөкыда—
 Локногөн олөмыс,
 Гөл jöзлөн чорыда
 Жугылтчіс сөлөмыс.

Отсөгјас корсны ез вермыны..
Кутісны јенвозың кевмыны.

III

Сојны да овны-өд
 Свепанлы кодө...
Mödödic Уралсан

Мыс сиктö чолöм:
„Олöмьд тiжан зев оöкьд,
Ворсö-тај, вокјасöј, рöкьд.
Господьыс милöстсö
Видчысны колö:
Јурбитöј, кевмöј да
Буржыка олöј...
Гөлöмтö выль биөн öзтöј—
Јенмыд-öд оз вунöд јöзтö“.
Регьд-і ачыс щöщ
Мыс сиктö воіс,
Јöз-пöвсö вел уна
Выль кывјас којіс:
Јенкöд пö сöкьдсö вермам—
Јонжыка сылы, вај, кевмам.
Степаньд гөлöмьыс
Уж, выльö боотчіс.
„Бурьылыс“ öтүвтчöм
Мыс сиктö востіс.
Уна морт чукöрас пыріс—
Щыглуисö сылöмөн „зыріс“.
Степанлөн зев öдјö
Паскаліс ужыс:
Матыса сиктјасö,
Грездјасö вужіс.
Кокня вöјтырöс пöніс,
Мукöдсö јос кывнас веніс.
Кутісны сорнiјас
Сылöмјас вöчны,
Вiчкаса сыланкыв
Коміөн течны.

Пырісны сетчө том нывјас,
Гольжыны выл ыланкывјас.

Стөпанөс Мысса јөз

Ошкісны јона:

Зев-пө-өд Стөпанымд

Міјанлы дона;

Јенног-пө велөдө овны,

Быд грекыс чорыда повны.

Бур керка вөчісны

Стөпанлы јөзыд,

Сетісны ыжкыјас,—

Ез вөв мед көзүмд;

Вердісны Стөпанөс: һаһөн,

Јөв выјөн, черіөн, јайөн.

Тақикөн пармаса

Сөд пемыд вөрын,

Паскаліс. Мыс өіктын—

Ежва ју дорын,

„Бурсылөм“ чукөрлөн вужјыс—

Восы во возө пыр вужіс.

IV

Уна кад сетыоан

Бөрлаһө муніс,

Унатор олөмыс

Јөзыслөн вуніс.

Сөмын-тај „бурсылөм“

Мыс өіктө коліс,

Вужјасіс чорыда—

Өніөз өліс.

Мыс өіктса кулакјас,

Попјас да дыш јөз.

Kodjaslön (tödam mi)
 Лечыдөө гыжјас:
 „Бурсылыг“ чукöрын
 Нуисны нырсö,
 Зилисны гөлјöзлыг
 Пемдöсны јурсö.
 Шуöны: „ескöј тi
 Мijанлы, вокјас...
 Кулам да бырасны
 Лок курыд шогјас,
 Ене тан лööдчöј
 Буржыка овны,
 Колö-öd милöста
 Господсыд повны,
 Ен ветлöј пукавны,
 Лыдсысны клубö..
 Јенмыдлы абу зев
 Сещöмыд лубö.
 Му вылын сöкыда,
 Гöла-кö олан—
 Кулан да рајö те
 Пырыо-пыр воан“.
 Нинöм-öd шунытö—
 Нтулöны кивнас,
 Гартöны гөл јöзтö
 Јон-везја сывнас.
 Кыскöны војтырöс
 Важланö, бөрö—
 Кöсјöны пöдтыны
 Kadja нур шөрö...

Тулыснас воҗкоҗ-на,
 Лым сылөм бөрын:
 Турун кор чуткөдчис
 Му вылын, јөрын—
 Мыссалөн сөлөмыс
 Чорыда повҗис,
 Вөлөстын став јөзыс,
 Номјас моз, ловҗис.
 Кылөны сорнијас,
 Бөрдөмјас, појгөм;
 Мукөдыс повҗөмла
 Локногөн ојгө.
 Унаөн ветлөны
 Котөрөн, өдјө—
 Бытөкө быдөнлөн
 Керкаыс өзјө.
 „Господөј јенмөј-өд
 „Мувежөм“ воө,
 Ставнымлы ловјөн, со,
 Сгивитны лоө..
 Вескыдывы кыркөщыс
 Ежвалөн кырас—
 Пропаөтө Мыс өктным
 Путкылтчас, пырас“.
 Бикің моз паскаліс
 Јөз пөвсын сорни.
 Војтырыд кутисны
 Аонысө јорны:
 Мыјла ми вунөдім
 Милөста јенмөс,
 Сјө-өд вөчнытө

Быдторсö вермö.
Јенмыд öд сыыо-і
Mödödic тajöc.
Кажамö вөрö мi
Ödjөнжык вajö“...
Сорнi век паокалö,
Быдлаö пырö...
Быдөн зiк вaшкödö:
„дырö-нö... дырö...
Господöј, аскi-öd
Ставным-нын бырам,
Му пыщкö ловјөн мi
Лапкалам, тырам“.
Kod сурö овмөссö
Вузавны кутiс,
донтöма керкасö,
Мукödтор сөтiс.
Унаөн шуiсны
Пышјыны вөрö:
„Гашкö-і, јенмыд сес
Јөзтö оз вөрöd“.
Кажiсны комынөн
Јаг-шөрö овны.
Гөлöмыс езжык кут
Сөтөнi повны.
Кутiсны ужавны,
Мыјвынсыс мыркны:
Овмөсјас лөсөдны—
Гурансö тыртны.
Јаг шөрад на дiнөз
Воiс дpуг јуөр:

„Мувежӧм“ веешӧрӧ
Болгӧм да шуӧм;
Мыс сиктын зонвиӧн
Быдӧн-на олам.
Сиктӧ бӧр ставнытӧ
Овны ми корам“.

VI

Таӊикӧн „му вежӧм“
Мыс сиктын мунис,
(Унӊыксӧ гижны ме
ог-нын куж—вунис):
Казтыштны та јылыс
Мем вӧли колӧ,
„Бурсылыс“ чукӧрыд
Мысын кыз олӧ;
Кыз најӧ гартӧны
Ужалыс јӧзӧс;
Кӧсјӧны востыны
Налы „рај“ ӧзӧс.
Вӧчӧны олӧмлы
Быдсама пакӧст,
Озырјас сы вылӧ
Вывти, дерт, радӧс.
.....
Сӧмын ми ӧтувја ужӧн
Вылнога олӧмад вуӊам.

1928

Бордја војас	3
Ленинлөн му	7
Выл кад, выл могјас	12
Чолөм, Областса коңаин!	19
Тиралө мiр	25
Зумыда тувтчалөм кылө	28
Квајтөд мујукөнын	33
Кытөни важөн	34
Ми төдам сiјө лунсө	37
Поетлы	40
Öтүвјөн вождьнымөс вежам	43
Ленин ним	44
Куслытөм коңувјас	46
ҫед пiлөн пiјаныс	56
Кыа петигөн	75
Гөрд армија	77
Чапаев	79
Мiјав марш	81
Маневрајас былө	83
Вөли нөјтны, нөјтны көсјөм!	85
Бөјөвөј чуксасөм	87
Блухер армијалөн сыланкыс	89
Гөрдармејечлөм вiст	91
Звучникјас	95
Ударнөј выл мiр	97
Вөрлеңыслөн марш	100
Туганјас	100

Ödöптам	107
Ударноја тыртам	110
Бөрлезан феланкаын	113
Трактор вöрын	115
Јујаслөн вiзулыс корö	117
Ужыс абу полöм	121
Болшевик ногөн	125
Тувсовја	128
Том комсомолечјаслы	132
Рапорт	135
Мiјанöс вежьюјас	138
Му вежöм	140

